

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 745

10. LISTOPADA 2025.

BESPLATNI PRIMJERAK

RAZGOVOR

GENERAL-BOJNIK
DEVIN PEPPER
ZAMJENIK
NAČELNIKA
ACT-ova STOŽERA
ZA STRATEŠKO
PLANIRANJE I
POLITIKU

SATNIJA ZA VISOKE CILJEVE

TIGROVI NA
INTERGRANSKOJ
OBUCI

AMFIBIJSKA MOĆ I INŽENJERIJSKA PRECIZNOST

MARIJA BISTRICA
*NEMOJMO SE
STIDJETI NAŠE
VJERE*

VOJNA VJEŽBA

PAUCI, GROMOVI, ROVOVI I DRONOVI

Foto: Tomislav Brandt

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILIA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Milla Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322

Tisak: Tiskara STEGA TISAK d.o.o., Heinzelova 60/1, 10 000 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Illica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hvojnik@morh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

SATNIJA ZA VISOKE CILJEVE

U Splitu je proveden Vojnoobavještajni kamp 25 - jedna od najvažnijih godišnjih obučno-vježbovni aktivnosti Vojnoobavještajne satnije Gardijske mehanizirane brigade. U fokusu je bila teška obuka na morskom i obalnom području

[STR. 8]

NASLOVNICA: SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4 RAZGOVOR**
general-bojnik Devin Pepper,
zamjenik načelnika ACT-ova
Stožera za strateško planiranje i politiku
- 14 VOJNA VJEŽBA**
Pauci, gromovi, rovovi i dronovi
- 20 OSRH**
Tigrovi na intergranskoj obuci
- 22 MEĐUNARODNA VJEŽBA**
Suradnja i povjerenje na djelu
- 24 REPORTAŽA**
Amfibijska moć i inženjerijska preciznost
- 28 MARIJA BISTRICA**
Nemojmo se stidjeti naše vjere
- 32 MEĐUNARODNI FESTIVAL VOJNIH ORKESTARA**
Spoj glazbe, pokreta i pjevanja
- 36 HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE**
Mjesto na kojem se tradicija i iskustvo susreću s novim generacijama
- 40 NOVE TEHNOLOGIJE**
Vojska i umjetna inteligencija (II. dio):
Hoće li AI voditi ratove?
- 48 PODLISTAK**
Projekti europske obrambene industrije (VIII. dio):
Airbus A400M Atlas – uspjeh ili neuspjeh?
- 52 POVIJEST SPORTA**
Povijest Zimskih olimpijskih igara (III. dio):
Povratak igara nakon rata
- 56 IN MEMORIAM**
In memoriam general zbora Ante Roso
(25. travnja 1952. – 16. rujna 2025.)
- 58 HUMANITARNA AKCIJA**
Mi znamo što je bilo
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Na putu do Oluje
- 66 REPORTAŽA**
Memorijalni kup u kickboxingu

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2025.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

“Jedan od fokusa konferencije o višedomenskim operacijama u Hrvatskoj bit će kako sinkronizirati vojne aktivnosti s nevojnim organizacijama kako bi se postigli bolji učinci na bojištu”

NATO-OVE OPERACIJE U SVIH PET DOMENA

RAZGOVOR

GENERAL-BOJNIK

DEVIN
PEPPER

ZAMJENIK NAČELNIKA ACT-OVA STOŽERA
ZA STRATEŠKO PLANIRANJE I POLITIKU

Radionica o višedomenskim operacijama održana je u Zagrebu 24. rujna, a proveli su je OSRH, Uprava za planiranje GS-a OSRH i delegacija Savezničkog zapovjedništva za transformaciju (ACT) koju je predvodio američki general-bojnik Devin Pepper, zamjenik načelnika ACT-ova Stožera za strateško planiranje i politiku. Svrha radionice bilo je upoznavanje s konceptom višedomenskih operacija, kao relativno novim konceptom u NATO-u, vojnim i civilnim struktura te kao priprema za održavanje NATO-ove konferencije o višedomenskim operacijama koja će se održati u Hrvatskoj u drugoj polovini 2026. godine.

Višedomenske operacije podrazumijevaju djelovanje u svih pet NATO-ovih domena – moru, kopnu, zraku, kibernetičkom prostoru i svemiru – koje se više ne mogu promatrati odvojeno, već moraju biti objedinjene u jedinstvenu silu. Brzina protoka informacija i rastuće sposobnosti potencijalnih protivnika zahtijevaju novu metodologiju zapovijedanja i nadzora, prilagođenu modernom i budućem ratovanju. Saveznički koncept višedomenskog zapovijedanja upravo opisuje taj pristup i njegov utjecaj na ljude, procese i tehnologiju. Razgovor s general-bojnikom Devinom Pepperom u tom je kontekstu posebno vrijedan jer nudi strateški uvid u razvoj doktrina, praktičnu primjenu kroz koordinaciju svemirskih i C5ISR kapaciteta te razumijevanje kako povezati senzore i efekte u realnom vremenu. Pod efektorima mislimo na oružna i druga sredstva koja *isporučuju* određeni kinetički ili drugi učinak na cilj. Perspektiva generala Peppera otvara prostor za bolju suradnju saveznika i industrije te pokazuje kako i manje zemlje mogu koristiti nove resurse, čime se pridonosi interoperabilnosti i jačanju obrambenih sposobnosti NATO-a.

KOJI SU CILJEVI RADIONICE U HRVATSKOJ?

Cilj je početi uvoditi rječnik onoga što NATO smatra operacijama u više domena. Kad sam prije otprilike godinu i pol došao na svoju dužnost, da ste pitali 32 države što misle pod pojmom MDO (multi-domain operations), dobili biste 32 različita odgovora. NATO ima jasno definiranu definiciju MDO-a koja se ne razlikuje previše od toga kako pojedine članice to definiraju. Radionica je bila odlična prilika za raspravu o tome kako Hrvatska definira MDO posebno zato što će biti domaćin MDO konferencije 2026. godine.

KAKO JE HRVATSKA IZABRANA ZA DOMAĆINA NADOLAZEĆE KONFERENCIJE O NATO-OVIM VIŠEDOMENSKIM OPERACIJAMA? KOJI DOPRINOS MALE ZEMLJE ČLANICE MOGU IMATI U NATO-OVU KONCEPTU MDO?

Imamo organizaciju koja je odgovorna za konferencije, i kad su oni postavili upit tko želi biti domaćin sljedeće konferencije za MDO, javili su se hrvatski predstavnici. Mislim da je to bio pravi izbor jer je Hrvatska mala država i nema svih pet domena.

RAZGOVARAO
Tomislav Vidaković

FOTO
Dražen Volarić / HVU

RAZGOVOR // DEVIN PEPPER

Upravo na takvim skupovima manje zemlje mogu pronaći rješenje kako integrirati svoje sposobnosti, ako djeluju u samo tri ili četiri domene, i tako iskoristiti domenu neke druge zemlje, primjerice svemir, kako bi omogućila svoje operacije u njoj. Zato je još bolje da manja država bude domaćin konferencije, jer može bolje razumjeti kako djelovati u svih pet domena iako stvarno djeluje u njih manje.

KOJE SU GLAVNE PREDNOSTI NATO-A KAD SU U PITANJU OPERACIJE U VIŠE DOMENA I KOJI SU NAJVEĆI PROBLEMI?

Ovdje moramo imati dobru definiciju MDO-a u okviru Saveza. MDO je podijeljen u dvije kategorije. U prvoj kategoriji imamo združene domenske operacije. Pet domena u kojima djelujemo: zrak, more, kopno, kibernetički prostor i svemir. U prve tri, tradicionalne domene, djelujemo desetljećima i imamo veliko iskustvo, ali sada je tu i kibernetička domena koja se pojavila zbog razvoja tehnologije, a od 2019. NATO je proglasio i svemir operativnom domenom. To nam je pomoglo da shvatimo kako voditi operacije u svih tih pet domena istodobno.

U drugoj je kategoriji riječ o koordinaciji s civilnim (nevojnim) instrumentima moći. Na primjer, Europska unija ima mnogo svemirskih kapaciteta. Kako možemo iskoristiti njihove svemirske sposobnosti za podršku vojnim operacijama? Organizacije poput komercijalnih kompanija također podržavaju borbene operacije. Primjer su tvrtke koje proizvode svemirsku tehnologiju i podržavaju Ukrajinu. Jedna od tih tvrtki, Viasat, bila je meta kibernetičkog napada iz Rusije. To pokazuje koliko je ta domena postala kritična. Putin je izjavio da ako ste tvrtka koja podržava vojne operacije, onda ste meta. Tu trebamo komercijalnu industriju da popuni praznine gdje naše vojne sposobnosti ne pokrivaju sve što nam treba. Te kompanije također moraju biti svjesne da bi mogle postati mete. To će biti jedan od glavnih fokusa konferencije u Hrvatskoj, kako sinkronizirati vojne aktivnosti s nevojnim organizacijama kako bi se postigli bolji učinci na bojištu.

NIJE LI DRŽAVAMA POPUT KINE I RUSIJE PREDNOST ŠTO POSTOJI JEDINSTVENO SREDIŠTE ODLUČIVANJA PRI RAZVOJU KONCEPATA I IMPLEMENTACIJI OPERACIJA U VIŠE DOMENA?

Autoritarne vlade možda mogu brže djelovati jer se oslanjaju na jednu osobu koja donosi sve odluke jer ne moraju prolaziti demokratski proces. I da, demokracije jesu ponekad nespretna i uvijek postoji potreba za poboljšanjem procesa nabave. Međutim, ako su svi usmjereni prema jednom cilju, lakše je ubrzati cikluse nabave i brže isporučiti sposobnosti. Svaka naša država, pa i SAD, ima izazove u isporuci sposobnosti. Moramo pronaći način kako brže dovesti nove sposobnosti u ruke vojnika. Što se tiče procesa odlučivanja, demokratski proces ima dosta prednosti nad autoritarnim režimom jer uzima u obzir različita mišljenja i različita iskustva. Sve to povećava šansu za donošenje bolje odluke nego u slučaju kad sve ovisi o jednoj osobi.

NIJE MNOGO ČLANICA NATO-A SPOSOBNO DJELOVATI U SVIM DOMENAMA. KOLIKO JE SAD NAPREDOVAO U RAZVOJU ZAJEDNIČKIH OPERACIJA U VIŠE DOMENA I TREBA LI NATO JEDNOSTAVNO KOPIRATI AMERIČKI MODEL?

U nekim tehnološkim područjima moramo se oslanjati na SAD jer je napredniji od europskih država u određenim tehnologijama, primjerice u razvoju umjetne inteligencije. Mislim da je u redu oslanjati se na njih sve dok ne zaboravimo da trebamo podržavati i europski vojno-industrijski kompleks. Nije stvar samo u iskorištavanju sposobnosti SAD-a koji ima obvezu osigurati da europske države i europske kompanije mogu napredovati jednako brzo kao i Sjedinjene Države. To je nekakav model međusobnog osiguranja kad govorimo o interoperabilnosti; ako neka država ima rješenje za problem, ne zadržavamo to rješenje samo za sebe, podijelimo ga s drugim članicama kako bismo svi kao kolektiv bili jači, jer na kraju krajeva svi smo zajedno u tome.

VAŠA MATIČNA GRANA TRENUTAČNO SU AMERIČKE SVEMIRSKÉ SNAGE (US SPACE FORCE). TREBA LI NATO IMATI SLIČNU ORGANIZACIJSKU JEDINICU NA RAZINI ZAPOVJEDNIŠTVA?

Prošli ponedjeljak sudjelovao sam u NATO-ovoj radnoj skupini za svemir (Space Task Force). Ondje smo okupili sve pomoćnike glavnog tajnika koji se bave pitanjima svemira kako bismo uskladili sve NATO-ove aktivnosti koje se odvijaju u svemiru. To je jedno od pitanja koje uvijek postavljamo na tim sastancima jer imamo zapovjednika pomorske komponente u Ujedinjenoj Kraljevini, zapovjednika zračne komponente u Ramsteinu u Njemačkoj te zapovjednika kopnene komponente u Turskoj. Što se tiče svemira, zašto ne bismo postavili to pitanje članicama i vidimo što će one odgovoriti iz svoje perspektive? Smatram da mogu ići u oba smjera i na državama je da odluče što žele i kako se žele organizirati za svemirsku domenu. Mogli bismo izbjeći dupliciranje, ako bi postojao zapovjednik svemirske komponente koji bi mogao koordi-

nirati aktivnosti država i maksimizirati interoperabilnost. Postoji argument da bi jedna osoba mogla biti koordinacijski element koji sinkronizira svemirske aktivnosti među 32 države. S druge strane, mnoge države nemaju svemirske sposobnosti i ne razumijemo svemir još dovoljno duboko, jesmo li spremni za zapovjednika svemirske komponente? Zato bih prepustio da članice same odluče o tome.

IMA LI NATO TEHNOLOŠKU PREDNOST NAD POTENCIJALNIM PROTIVNICIMA?

Mislim da imamo. Ako pogledate Rusiju, oni se ne oslanjaju toliko na svemir kao mi, ali svemirska su nacija. Vidjeli smo da su sposobni i u svemiru i u kibernetičkom prostoru i znamo da su provodili kibernetičke napade na mnoge naše zemlje. Kina s tehnološke strane brzo napreduje u stvaranju mreže senzora i efektora u svemiru. Međutim, gledajući lidere na poljima umjetne inteligencije i kvantnih tehnologija, Zapad i dalje nadmašuje Kinu i Rusiju. Još uvijek imamo prednost u mnogim ključnim područjima, ali Kina brzo napreduje. Ako ništa ne poduzmemo, Kina će nas u nekoliko godina nadmašiti. Ali ako ubrzamo, možemo ostati ispred Kine. Sve što moramo jest nastaviti ubrzavati.

MEĐU KLJUČNIM ELEMENTIMA ZA VIŠEDOMEN-SKE OPERACIJE NALAZE SE C5ISR I SVEMIR-SKI SUSTAVI. KOLIKO JE IZAZOVNO NJIHOVO OBJEDINJAVANJE NA RAZINI NATO-A? TREBA LI SURADNJA S INDUSTRIJOM KOJA PROIZVODI TE SUSTAVE BITI INTENZIVNIJA?

Ovdje dolazi do izražaja naš koncept zapovijedanja i upravljanja operacijama u više domena koji je napisalo Savezničko zapovjedništvo za transformaciju (Allied Command Transformation), jer sada imamo zapovijedanje i upravljanje u svih pet domena. Privatne kompanije moraju biti u stanju pružiti nam C5ISR koji nam treba da utječemo na proces od otkrivanja do neutralizacije cilja koji može ići od senzora do izvršitelja u realnom vremenu u svim domenama. Tu ćemo se oslanjati na industriju da nam ponudi rješenja. To je izazov.

NATO-ov KONCEPT OPERACIJA U VIŠE DOMENA POSEBNO SPOMINJE NACIONALNE INSTRUMENTE MOĆI. TREBA LI SE NATO FOKUSIRATI SAMO NA SURADNJU S INSTRUMENTIMA POJEDINIH ČLANICA ILI BI BILO JEDNOSTAVNIJE NAGLASITI SURADNJU S VEĆIM ENTITETIMA, POPUT EU KAO ORGANIZACIJE?

Svaki put kad sam na sastancima Vojnog odbora uvijek me pitaju kako se koordiniramo s EU-om. Moramo to razjasniti jer EU pruža mnogo kapaciteta i sposobnosti koje NATO može iskoristiti ako naučimo kako s njima raditi. Moramo se pobrinuti za komunikaciju i osigurati da sve što EU proizvodi za neku europsku državu bude interoperabilno s NATO-om. Unutar naših država moramo shvatiti kako koordinirati s drugim nevladinim instrumentima moći. U SAD-u iskorištavamo puno komercijalnih svemirskih sposobnosti do te mjere da u jednom od naših operacijskih centara imamo predstavnike ključnih tvrtki koji sjede unutar operacijskog centra. Tako se možemo izravno koordinirati s tim kompanijama.

MOŽEMO LI OČEKIVATI VIŠE VELIKIH VOJNIH VJEŽBI NA RAZINI NATO-A U BUDUĆNOSTI, POSEBICE ONIH KOJE SE BAVE OPERACIJAMA U VIŠE DOMENA?

U našem Središtu za združeno ratovanje koji je odgovoran za vježbe Steadfast, tj. vježbe koje obuhvaćaju sve od konvencionalnog do nuklearnog naoružanja, za sljedeću koja dolazi, Steadfast Duel razmatrali smo suradnju sa SAD-om. Oni će s NATO-ovim zapovjedništvom zračne komponente osigurati zajednički tim za svemirske efekte u Ramsteinu. Tako bi se osiguralo da se svi zahtjevi za djelovanje u svemiru koje NATO ima mogu proslijediti Američkom svemirskom zapovjedništvu radi pružanja efekata za tu vježbu. To je prvi put da to radimo i pokušavamo shvatiti kako uključiti svemir u planske operacije ili, u ovom slučaju, u vježbu. U jednom trenutku morat ćemo pronaći način da to integriramo za sve nacije koje djeluju ili planiraju djelovati u svemiru, ali to će biti prvi primjer kako možemo iskoristiti američku svemirsku sposobnost u NATO-ovim vježbama i bit će dobar korak naprijed za budućnost.

GARDIJSKA MEHANIZIRANA BRIGADA

SATNIJA ZA VISOKE CILJEVE

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

U Splitu je proveden Vojnoobavještajni kamp 25 - jedna od najvažnijih godišnjih obučno-vježbovni aktivnosti Vojnoobavještajne satnije Gardijske mehanizirane brigade. U fokusu je bila teška obuka na morskom i obalnom području

Elitna postrojba GMBR-a uvijekavala je, među ostalim, ubacivanje u područje djelovanja čamcima na vesla i motoriziranim čamcima

GARDIJSKA MEHANIZIRANA BRIGADA

Navikli smo ih vidjeti u drukčijem okruženju, u poludivljini, daleko od većih naseljenih mjesta. Primjerice, u vojarni "Josip Jović" u Udbini ili na Perućkom jezeru. Ovaj put, iza njih se prostiralo more Kaštelanskog zaljeva, a u daljini se vidjelo urbano područje Kaštela. No, u samom Splitu, u vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba", pripadnici Vojnoobavještajne satnije (VoS) Gardijske mehanizirane brigade (GMBR) imali su sve potrebno za jednu od svojih središnjih godišnjih vježbovno-obučnih aktivnosti. Najvažniji preduvjet za Vojnoobavještajni kamp 25 bila je vodena površina, u ovom slučaju more splitskog akvatorija, a tik uz Loru ima dovoljno prirodnih obalnih područja. "Mi moramo biti spremni ubaciti se zračnim, kopnenim i vodenim putem", naglašavaju nam pripadnici Satnije. U fokusu kampa koji je započeo 19. rujna bila je potonja domena, tj. obuka na vodi i obuka svladavanja vodenih zapreka. Ciljevi su, kao i uvijek, bili postavljeni ambiciozno: podizanje i održavanje pojedinačnih sposobnosti pripadnika VoS-a, kao i podizanje općih sposobnosti cijele satnije za izvršavanje svih dodijeljenih zadataka.

Nečujno plivajući, pripadnici VoS-a ispred sebe su gurali naprtnjače pune opreme, a na njih su naslonili ravno uperene puške VHS-2

Elitna postrojba GMBR-a uvijek bavala je, među ostalim, temeljno plivanje, borbeno plivanje pod punom opremom, svladavanje vodene zapreke kajacom, ubacivanje u područje djelovanja čamcima na vesla i motoriziranim čamcima, izviđanje i zauzimanje obale te druge aktivnosti. Na sličnim aktivnostima posjetili smo ih prije dvije godine na kampu na Perućkom jezeru. Međutim, niti jedna obuka nije ista, pa je to vrijedilo i za kamp u Splitu.

MORE JE IZAZOVNA DOMENA

"Obuka je vrlo intenzivna te psihički i fizički zahtjevnija, no organizacija je jednostavnija zahvaljujući potpori drugih sastavnica GMBR-a, kao i Zapovjedništva specijalnih snaga te Hrvatske ratne mornarice", objašnjava nam časnik, zapovjednik voda, dok s obale promatramo *sijanje* vojnika iz motornog čamca u more. Dobar dio sedmodnevnog kampa već je prošao.

“Uvjeti u vojarni su izvrsni, dobili smo svu moguću potporu koju smo tražili. No, planiranje i provedba stvar su VoS-a”, nastavlja časnik. “Lora nije divljina, ali uvjeti su dovoljno dobri da provedemo obuku. Uostalom, more je uvijek izazovna domena, nepredvidiva. Traži da budete jako dobar plivač i ronilac”, dodaje jedan od iskusnih dočasnika, stožerni narednik iz Satnije. Zapovjedništvo GMBR-a prepoznaje ulogu i značaj VoS-a, pa postrojba od njih dobiva svu moguću potporu u provedbi, zadaće, obuke i drugih aktivnosti. To nije niti čudno, zadaće, ali i obučenost te psihofizička spremnost pripadnika vojnoobavještajnih ili izvidničkih postrojbi posebna su kategorija. A Vojnoobavještajni kamp obučni je događaj u kojem VoS primjenjuje standarde usklađene s tom kategorijom. “On je još jedna prilika da ocijenimo i podignemo naše sposobnosti i limite. Zapravo, uvijek idemo u tom smjeru”, kategoričan je zapovjednik. U međuvremenu, vojnici koji su iskočili iz čamca plivajući su se približavali obali.

Najvažniji preduvjet za Vojnoobavještajni kamp 25 bila je vodena površina, u ovom slučaju more splitskog akvatorija

Ispred sebe su gurali naprtnjače pune opreme, a na njih su naslonili ravno uperene puške VHS-2. Plivali su polako i nečujno, i pokušavali smo zamisliti koliko bi ih teško bilo primijetiti u noći bez mjesečine, kad bi i izvodili takvu akciju.

Nastavljamo razgovorati s nekima od sudionika obuke. Znamo da se pripadnik Satnije postaje nakon teškog selekcijskog postupka. I kad se pogleda povjesnica njezinih postrojbi-prethodnica, te sve što su učinile, definitivno je velika čast dobiti njezine oznake. Prvi preduvjet za to jest da si kao gardist postavite visoke ciljeve. “Pripadnost Vojnoobavještajnoj satniji definitivno je takav cilj. Vrhunski obučena, elitna postrojba GMBR”, ističe zapovjednik voda.

VRIJEDILO JE SVAKE SEKUNDE

Svi naši sugovornici prešućivali su svoj identitet. Njihova anonimnost dio je njihova poziva, svaki pripadnik svjestan je da neće dobivati javne lovorike i pristaje na to još prije no što zasluži ući u Satniju. Na kampu ima i mladih vojnika koji su tek nedavno pristigli u postrojbu. Razgovaramo s jednim od njih, skupnikom koji je prije pripadao rodu inženjerije. “Jednostavno, odlučio sam se za nešto više”, kaže. No pristupni proces bio je složen: psihotestovi, ulazna motorika za provjeru spremnosti, polaganje engleskog jezika... A onda selekcija i obuka koji su trajali osam tjedana.

Vojnoobavještajno djelovanje podrazumijeva i skupljanje slikovnih podataka

GARDIJSKA MEHANIZIRANA BRIGADA

“Mogu reći da je to bilo najnapornije razdoblje u mojoj vojničkoj karijeri”, nastavlja mladić, “umor, hladnoća, marševi, naporne vježbe, oprema koju uvijek imate na leđima mase je 20-25 kg... No, kad sam uspio, znao sam da sam postigao nešto veliko. Vrijedilo je svake teške sekunde, svake kapi znoja.” Dok je govorio, njegovi su kolege doplivali na obalu i ne obazirajući se na mokre odore i čizme odmah počeli raspakirati svoju opremu. Već više dana provode sate i sate u moru, no zamaskirana lica ne odaju umor. Ipak, ne kažu da ga ne osjećaju. “Da, obuka na vodi najteža je koju imamo. Vrijeme u moru iscrpi vas, izvlači iz vas zadnji atom snage. No, pripadnost Satniji vrijedna je toga. Uz redovitu vojničku motoriku, mi moramo dodatno trenirati i u slobodno vrijeme, samo da bismo održavali spremu. Radimo s utezima, ali u fokusu nam je izdržljivost”, opisuje skupnik. Stožerni narednik pun je hvale za mlađe pripadnike Satnije: “Raduje me što mladi nastavljaju tamo gdje ćemo mi iskusniji stati. Oni su budućnost, vidim da napreduju sve više i više, usvajaju sva potrebna znanja. Ti dečki su nešto posebno, plivaju s puškama, opremom i u teškim, mokrim odorama, dok njihovi vršnjaci uživaju nedaleko odavde na splitskoj Rivi.

Lora nije divljina, ali uvjeti su bili dovoljno dobri da VoS provede obuku

Visoko su motivirani, to je nešto što im teško možete usaditi, moraju to imati u sebi. Domoljublje je njihov pokretač. Oni će po potrebi riskirati život, a motiv za to ne može biti novac. Samo domoljublje.”

“NEMAMO OGRANIČENJA”

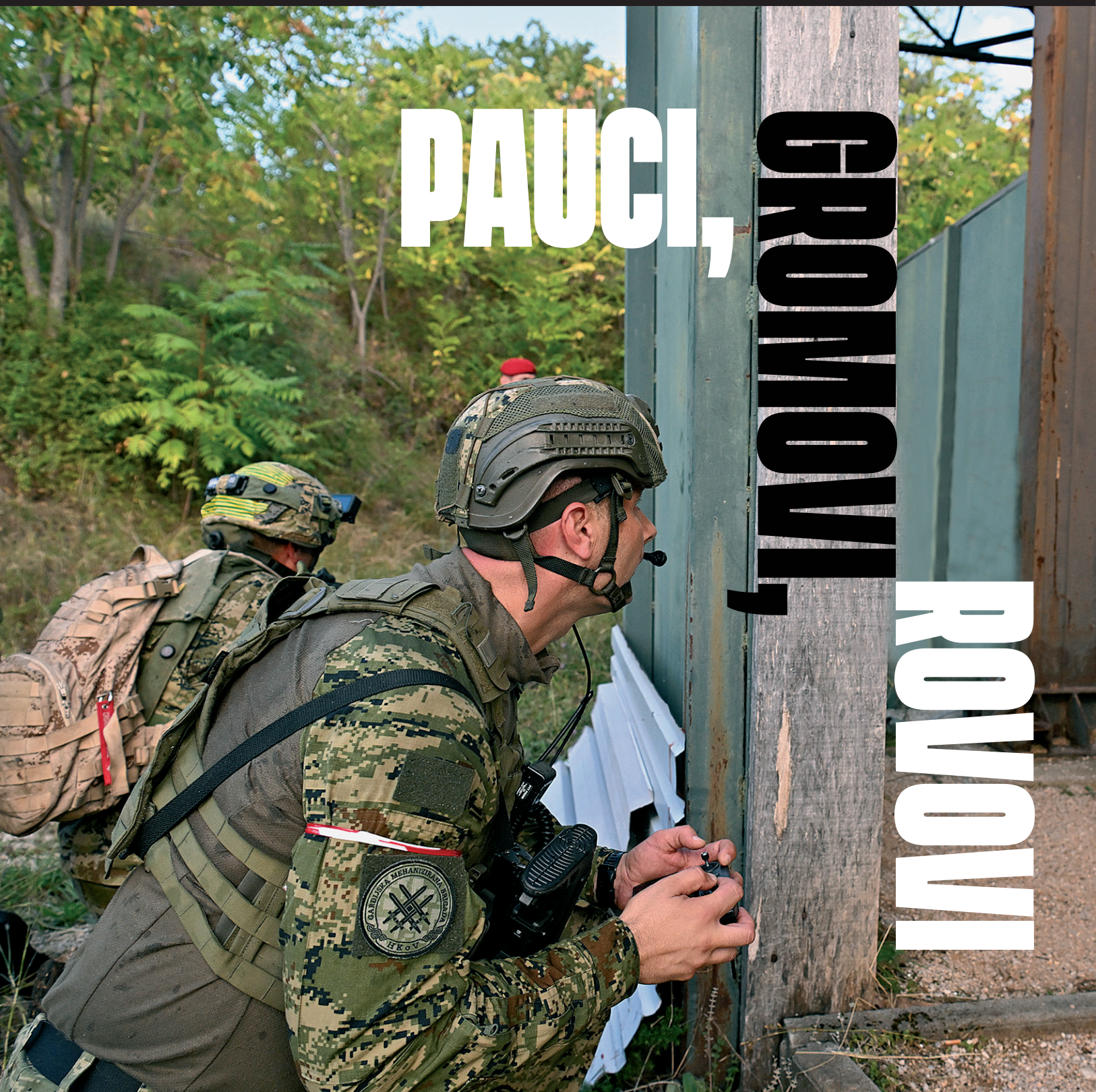
Vojnici u akciji nastavili su svoj mali desant i počeli zauzimati položaje na obali, krećući se polako i koristeći sve moguće prirodne zaklone: stijene, raslinje... Kako saznajemo, obuka i uvježbavanje za njih nikad nije tek puko odrađivanje posla. Najbitnije je što ih sve to zaista zanima. Štoviše, i sami uvijek traže nove izazove. Čitaju stručnu literaturu, prate svjetske trendove naoružanja i opreme, zanimaju ih nove obuke, u Hrvatskoj, i u inozemstvu kod saveznika. “Željeli bismo na što više obuka. Što se nas tiče, nemamo nikakvih geografskih ograničenja. Naš je poziv dinamičan, a mi to i tražimo: što više na terenu, što manje u vojarni”, govori nam skupnik. To je vrijedilo i za Vojnoobavještajni kamp 25. Možda i jest bio organiziran na prostoru vojarne, no to nije spriječilo VoS da još jednom stavi svoje pripadnike u žrvanj teškog obučnog procesa. Dio toga bio je i mali desant kojem smo nazočili. Tim ga je proveo uspješno, uspostavio nadzor nad obalnim područjem, i došlo je vrijeme da se obuka stavi na pauzu i da se malo i odmore. No, i takvi trenuci opuštanja koriste se da svi skupa sjednu, razgovaraju, rade raščlambu, raspravljaju gdje su pogriješili, što je bilo dobro... Što se više radi, što je više aktivnosti poput Vojnoobavještajnog kampa, Satnija na svoje temelje nadograđuje još više iskustva. I jasno je da će im ono puno značiti ako bude potrebe da ga iskoristi.

Vojnici koji su provodili mali desant zauzeli su položaje na obali, krećući se polako i koristeći sve moguće prirodne zaklone

VOJNA VJEŽBA

PAUCI, GROMOVI, ROVNOVI

Snage plavih provode čišćenje prostorija u kojima je zapovjedništvo crvenih uz korištenje izvidničkog drona

Na vježbi Borbena provjera vodova u organizaciji Gardijske mehanizirane brigade prikazane su nove taktike, tehnike i procedure, ali i nova obučna infrastruktura poligona "Josip Markić" kod Knina

Izraz metodsko-pokazna vježba *na prvu* ne zvuči atraktivno. Međutim, kad smo još tijekom nedavne velike vježbe OSRH Borbena moć 25 dobili poziv Gardijske mehanizirane brigade da za desetak dana dođemo u Knin, brzo smo se zainteresirali. "Bit će nekih noviteta. A bit će i akcije", govorili su nam na Slunju. Gardisti su te riječi i potvrdili na terenu, na vojnom poligonu "Josip Markić". Vježba Borbena provjera vodova nije bila velika poput Borbene moći. U osnovi, odnosila se na provjeru sposobnosti vođenja i zapovijedanja te primjene taktike malih postrojbi. No, bila je zanimljiva u više segmenata. Kao prvo, nije bila samo metodsko-pokazna: organizatori iz GMBR-a opisali su je kao hibridnu, jer je bila i dvostrana. Naime, osim mehaniziranog voda iz 3. mehanizirane bojne Pauci koji je u vježbi kao *plavi* provodio napadnu operaciju, bila je provjeravana i obučenost te uvježbanost suprotne strane (*crveni*), tj. desetine iz 2. mehanizirane bojne Gromovi. Obje postrojbe bile su i ojačane. *Plavima* su priključeni pripadnici pionirske desetine iz Inženjerijske bojne GMBR-a, te izvidnički tim s izvidnicima, snajperistima i - operaterima dronova. *Crvene* je podupirao protuoklopni tim. Dodatan začim dala je činjenica da su igrajuće postrojbe imale slobodu maneuvre. Dakle, dobile su osnovne ciljeve i zadaće, no kako će ih ostvariti ovisilo je o njihovim planovima, odlukama i postupcima. Stoga je tijekom akcije bio nepredvidiv i time uzbudljiviji ne samo za sudionike, nego za sve nas koji smo imali priliku pratiti rasplet iz neposredne blizine. Uz pripadnike obučnih skupina i organizatore, vježbi je nazočio i zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadir Mirko Stošić i zapovjednici postrojbi ustrojstvenih cjelina GMBR-a.

DRONOVI

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

VOJNA VJEŽBA

JOŠ BLIŽE REALNOSTI

Uoči početka akcije, dobili smo informacije i od zamjenika zapovjednika bojne Pauci bojnika Borisa Lokasa. Kako je bojna koja nosi crvene beretke stacionirana u Kninu, uz Zapovjedništvo GMBR-a bila je vodeća u organizaciji vježbe. Časnik se prvo osvrnuo na jedan bitan novitet: "Na vježbi želimo prikazati nove obučne kapacitete". Mislio je na novu obučnu infrastrukturu na poligonu "Josip Markić". Nju su vlastitim kapacitetima izgradili pripadnici GMBR-a. Vrijedne ruke pripadnika Brigade i radni strojevi Inženjerijske bojne pod Dinárom su izgradili pravu malu bojišnicu, tj. niz bunkera, rovova, zaklona, improviziranih prijelaza i fortifikacija, obrambenih položaja, minskih polja, zapreka, ograda od bodljikave žice... Ono što je ključno, istaknuo je Lokas, jest da će se obuka, uvježbavanje i vježbe koje će se organizirati na tom prostoru, pa tako i vježba koja je pred nama, uvelike temeljiti na novim taktikama, tehnikama i procedurama. Onima koje se razvijaju u skladu s naučenim lekcijama iz aktualnih sukoba, najviše iz rata izazvanog ruskom agresijom na Ukrajinu. "Vježba podrazumijeva uporabu izvidničkih i borbenih dronova, protudronskih pušaka, sustava antidronске zaštite, novih hrvatskih komunikacijskih uređaja TAKRAD...", nabrajao je bojnik.

Plavima su bili priključeni pripadnici pionirske desetine iz Inženjerijske bojne GMBR-a

Najava je zvučala jako dobro: Pauci, Gromovi, rovovi i dronovi koji će u više radnih točaka prikazati provedbu napadnih i obrambenih djelovanja. Interes nam se povećao kad smo vidjeli Pauke i inženjere koji su se pripremali za napad – oni i njihovo oružje bili su opremljeni elementima simulacijskog sustava MILES 2000. To je značilo da će akcija biti još bliže realnosti.

Prva zadaća *plavih* bio je proboj minsko-žičane zapreke i osvajanje prednjih obrambenih rovova, potom osvajanje pričuvnih položaja. Na terenu u šumarku punom stijena i raslinja, ali i improviziranih obrambenih položaja koje su izgradili pripadnici Inženjerijske bojne, razvila se prava bitka. Iako brojčano i tehnološki nadmoćniji, *plavi* su naišli na strašan otpor *crvenih*. Dobro utvrđeni branitelji, skriveni u bunkerima i iza zaklona, nisu željeli prepustiti niti pedalj terena bez borbe. Kontinuirano su otvarali žestoku rafalnu paljbu iz puškostrojnica i jurišnih pušaka, kretali se brzo i spretno po terenu. Spomenuli smo, vježba je bila dvostrana, pa nisu bili svedeni na puke igrače uloga.

Crveni, koje je podupirao i protuoklopni tim, skriveni u bunkerima i iza zaklona, nisu željeli prepustiti niti pedalj terena bez borbe

Jednaka se motivacija vidjela na licima i u pokretima napadača. "Da, tu se razvija i pozitivno rivalstvo između postrojbi, to je itekako dobra strana vježbe", uz osmijeh nam je rekao vojnik Lokas. Zapovjednik *plavih*, poručnik Nikola Prgomet iz 3. mehanizirane bojne Pauci, poslije će nam reći da je scenarij bio određen u *grubljim crtama*, no sve ostalo, uključujući i borbu, bila je stvar vojnika na terenu.

ZUJANJE IZNAD GLAVA

Koliko su pripadnici GMBR-a bili motivirani i koliko su se uživali, pokazao nam je jedan detalj na koji smo se svi mi u publici s odobravanjem nasmijali. Dakle, kad je ocjenjivač rekao jednom vojniku da može preuzeti streljivo *neutraliziranog* protivnika, on je spremno odgovorio: "O, daaaa!" Za njega je to značilo da je još bolje naoružan za nastavak akcije. Inače, za nas promatrače, neki od taktičkih i borbenih postupaka vojnika bili su popraćeni i stručnim komentarima časnika iz organizacije vježbe. Primjerice, mogli smo čuti da se neki postupak uporabe drona ili čišćenja bunkera primjenjuje u ratu u Ukrajini.

GMBR je pokazao kako je zahvaljujući vlastitim inicijativama i kapacitetima, pa i kreativnošću, moguće napraviti velika poboljšanja u vježbovnim procesima i infrastrukturi

U svakom slučaju, sve se orilo od pucnjave simuliranog streljiva i pištanja MILES-ovih senzora te uzvika vojnika, a atmosferu je upotpunilo i neprestano zujanje dronova koji su nam letjeli iznad glava. Oba zapovjednika bili su slobodni rabiti male letjelice za izviđanje, i za simulirano kinetičko djelovanje po protivniku.

U nastavku je slijedio prikaz elemenata bliske urbane borbe - CQB-a (Close-Quarters Battle). Takozvani shooting house, tj. poluzatvoreni objekt za uvježbavanje i obuku CQB-a, glumio je stožer *crvenih*. *Plavi* su prvo trebali osigurati prostor oko objekta, potom provesti čišćenje prostorija u koordinaciji s izvidničkim dronom. Scenarij je obuhvatio i eksploataciju osjetljivih protivnikovih obavještajnih materijala (dokumenta, zemljovidima...) u kojoj se oni digitalno distribuiraju nadređenom zapovjedništvu. Niti tu nije nedostajalo itekakve akcije, a zujanje dronova u zatvorenim prostorijama djelovalo je još intenzivnije. Lako je zamisliti koliko trga živce onom tko se od njih skriva iza zidova soba i hodnika. S druge strane, jasno je koliko prednost dron može dati napadačima, koji mogu pretraživati prostorije ili čak i kinetički djelovati, a da se sami ne izlažu opasnosti. "Moramo pratiti aktualne sukobe, pratiti suvremene trendove i biti proaktivni, a ne samo reagirati. Dronovi mogu biti ključni segment za postizanje prednosti na modernim bojišnicama i pomoću njih povećavamo našu izdržljivost i učinkovitost u borbenim operacijama. I zato je ključno što ih integriramo u naše postrojbe", prokomentirao je kasnije poručnik Prgomet.

VOJNA VJEŽBA

U NEPREKIDNOM POKRETU

Zadnje poprište sukoba bio je jedan veliki kompleks rovova, nasipa, zidova i bunkera. Prošaran ljepljivim blatom, podsjetio nas je na fotografije rovovskih bojišnica iz Prvog svjetskog rata. Konačno, neki analitičari opisuju rat u Ukrajini kao *Prvi svjetski rat s dronovima*. Prehodavši i razgledavši kompleks uoči akcije, tek tad smo shvatili koliko je velik posao s vježbovnom infrastrukturom napravio GMBR. *Plavi* su trebali osvojiti kompleks, no prije toga trebali su se obraniti od protivničkih dronova uporabom protudronske puške. Pokazano je kako ona djeluje na dva načina: ili

Vrijedne ruke pripadnika Brigade i radni strojevi Inženjerijske bojne pod Dinarom su izgradili pravu malu bojišnicu

može onеспособiti vezu između drona i operatera, ili može vratiti dron pošiljatelju, čak i aktivirati njegovu bombu u blizini operatera. U velikom završnom napadu, *plavi* su imali i potporu strojnice M2 kalibra 12,7 mm s borbenih oklopnih vozila Patria.

Međutim, *crveni* su bili opskrbljeni protuoklopnim sustavima AT-4 i nisu se ustručavali uporabiti ih. Koristeći okolno zelenilo, *plavi* su se primaknuli položajima branitelja te ih stavili u poluokruženje. I buka s prethodnih položaja je nastavljena: neprestana paljba, pištanje, uzvici i zujanje. Isto je bilo s brzim kretanjem i prebacivanjem vojnika s obje strane s položaja na položaj. I tako je bilo sve dok se iz radiouređaja nije čulo ENDEX! Gardisti su odložili oružje nakon puna dva sata intenzivne akcije. Kad su se svi skupili u vrste, na njihovim licima i odorama vidjelo se da se nisu štedjeli. Obrativši im se, brigadir Stošić izrazio je zadovoljstvo njihovom motivacijom, angažmanom i interesom.

“Vježba je zahtijevala fizičke, psihičke i druge napore, no danas ste pokazali da je iza vas višetjedni rad koji neminovno dovodi do uspjeha”, poručio je zapovjednik GMBR-a.

RAT NA MODERNIM BOJIŠNICAMA

“Vojnici i dočasnici koji su išli u navalu i manevar bili su u neprekidnom pokretu, što je zahtijevalo veliku tjelesnu spremnost i psihičku otpornost”, rekao je poručnik Prgo-met. Dodao je i da je sustav MILES itekako pridonio intenzitetu vježbe te bio koristan za prikaz zapovijedanja i manevriranja u okviru scenarija. I ne samo to: “Iako smo rabili simulirano streljivo, senzori koji su na vama prepoznaju ne samo pogotke nego i bliske promašaje, pa čujete zujanje oko glave. Vjerujte, kad navaljujete na rov u kojem je strojica, a oko vas zvižde meci, dobivate dobru sliku kako je to ratovati na modernim bojišnicama”.

Gardisti su pokazali i kako se mogu obraniti od protivničkih dronova uporabom protudronske puške

Bojnik Lokas istaknuo je da je vježba Borbena provjera vodova bila dobar uvod u buduće uvježbavanje malih postrojbi GMBR-a na poligonu “Josip Markić”.

“Željeli smo prikazati sve mogućnosti nove infrastrukture i to će biti pokazatelj za ostale vodove mehanizirane brigade koji će provoditi vježbu u idućem razdoblju”, rekao je zamjenik zapovjednika Pauka. Točno je, GMBR je pokazao kako je zahvaljujući vlastitim inicijativama i kapacitetima, pa i kreativnošću, moguće napraviti velika poboljšanja u vježbovnim procesima i infrastrukturi. A dronovi? Kratko i jasno: nadamo se da postaju svakodnevica u naoružanju i opremi te vježbama ne samo naših gardista, nego i većine postrojbi OSRH.

“Dronovi mogu biti ključan segment za postizanje prednosti na modernim bojišnicama”

OSRH

TIGROVI NA INTERGRANSKOJ OBUCI

Obuka pripadnika 1. mehanizirane bojne GMBR-a u Dalmaciji organizirana je uz uspješnu suradnju s HRM-om i HRZ-om

Tigrovi su uvježbavali ukrcaj i iskrcaj te provedbu pomorskog (amfibijskog) desanta s desantno-jurišnim brodom (DJB) te brzim gumenim čamcem Zodiac Milpro

Višenamjenski helikopteri Mi-171 Sh Hrvatskog ratnog zrakoplovstva (HRZ) spuštaju se na travnatu površinu aerodroma u Sinju. Stražnja rampa spušta se i iz letjelica izlaze dvije desetine gardista naoružanih puškama i sa zaštitnim prslucima. Raspoređuju se oko letjelica, osiguravaju okolno područje. Helikopteri polijeću, rade krug iznad Sinja i opet se spuštaju za nekoliko minuta. Vojnikinje i vojnici ukrcavaju se jedan po jedan. Dok nisu opet u sigurnosti iskrcajnog prostora *ešice*, i dalje nadgledaju okolni krug spremni na reakciju. Helikopteri polijeću prema Splitu i nakon nekog vremena opet ponavlja slične radnje, samo s drugim desetinama. Bio je to samo dio aktivnosti koja je trajala od 22. do 26. rujna. Pripadnici 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade (GMBR) Hrvatske kopnene vojske (HKO V) proveli su nastavak ciklusa intergranske obuke s pripadnicima drugih grana Oružanih snaga Republike Hrvatske (OSRH). On je započeo još u svibnju ove godine. Osim u Sinju, obuka Tigrova provedena je i na drugim lokacijama, uključujući vojarnu "Admiral flote Sveto Letica-Barba" u Splitu te područje splitskog akvatorija.

Prva tri dana aktivnosti fokus je bio na uvježbavanju s Hrvatskom ratnom mornaricom (HRM). Pripadnici 1. mehanizirane bojne Tigrova, uvježbavali su ukrcaj i iskrcaj na desantno-jurišni brod (DJB) te provedbu pomorskog (amfibijskog) desanta s istim plovilom. Isti postupci uvježbavani su i s brzim gumenim čamcem Zodiac Milpro. Zadnja dva dana aktivnosti fokus je bio prebačen na uvježbavanje procedura zračnog desanta.

Zahvaljujući suradnji s HRZ-om Tigrovi su za obuku koristili Mi-171 Sh. Prve raščlambe i dojmovi navode da je obuka provedena uspješno te je poslužila kao izvrstan temelj za budući razvoj intergranske suradnje te implementaciju novih taktika, tehnika i procedura u okolnostima modernog bojišta.

NASUŠNA POTREBA

GMBR je uz suradnju s HRM-om i HRZ-om započeo planiranu i odobrenu aktivnost intergranske obuke još krajem svibnja ove godine u Splitu, s pripadnicima 2. mehanizirane bojne Gromovi i 1. motorizirane bojne Vukovi. U tom stilu nastavljeno je s obukom Tigrova kojoj smo nazočili. “Kad govorimo o ciljevima i razlozima intergranske obuke pripadnika GMBR-a s pripadnicima HRM-a i HRZ-a, neupućenima bi to moglo izgledati kao nespojivo i nepotrebno, ali takve su suradnje zapravo nasušna potreba”, rekao je za Hrvatski vojnik prvi dočasnik GMBR-a časnički namjesnik Igor Pavlov.

POVIJESNI KONTEKST

Časnički namjesnik Pavlov podsjetio nas je i na povijesne zabilješke o ratnim gardijskim brigadama koje su temelji manevarskih bojni današnjeg GMBR-a. Po njima, jasno je da intergranska djelovanja nisu novost za Tigrove, Gromove, Pauke i Vukove. Tijekom Domovinskog rata, proveli su brojna borbena djelovanja u kojima se pokazalo da, s obzirom na konfiguraciju reljefa i područja borbenih djelovanja, suradnja gardijskih postrojbi te postrojbi HRM-a i HRZ-a ima iznimnu važnosti. Spominje, među ostalim, operaciju Tigar 1992. kojom je oslobođen jug Hrvatske te desant Tigrova u Cavtatu. U tom je nizu i operacija Gusar ili Maslenica 1993. godine te helikopterski desant kojim su iz Slavonije uvedene svježe snage za stabiliziranje bojišta, i povratak Gromova iz operacije helikopterima. Bobrena djelovanja na Velebitu, Dinari, vojna vježba Bandira 94, zatim operacije Zima 94, Ljeto 95, Oluja, Maestral, Skok i Južni potez, pa i naučene lekcije iz operacije Una pokazatelj su potrebe i opravdanosti takvog vida obučavanja pripadnika gardijskih postrojbi.

“Desantiranje iz helikoptera i broda pruža poseban doživljaj, onaj pravi vojnički izazov”

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt
Mateo Milanović Litre

Pogotovo je to izraženo kod malih obrambenih sustava kao što su OSRH, koje barem u ovom trenutku nemaju ni tehničke ni brojčane kapacitete kako bi mogle generirati specijalizirane postrojbe koje bi se strogo bavile zračnim ili pomorskim desantom kao vidom manevara tijekom borbenih djelovanja. “Trenutačno u OSRH ne postoji tehnički brži manevar od zračnog desanta helikopterima HRZ-a, kao ni pomorski manevar od onog koji osigurava HRM s ciljem ispunjavanja osnovnih misija OSRH”, zaključuje časnički namjesnik. Intergranska obuka bitna je i kad se govori o preuzetim ciljevima sposobnosti, koji čine GMBR OSRH deklariranom snagom prema NATO-u. Njihova implementacija ističe potrebu za što većom suradnjom s drugim granama kako bi se dostigli svi preuzeti ciljevi. No, prvi dočasnik dodaje i da je za cijelu brigadu bitno da mladi pripadnici dobi-ju još jedan obučni impuls i dodatnu motivaciju.

“Desantiranje iz helikoptera i broda pruža poseban doživljaj, onaj pravi vojnički izazov koji će se, vjerujemo, s ponosom sjećati u godinama karijere koji slijede za njih”, nabrāja Pavlov. I poentira sa slikovitim zaključkom: “Jedna grana sama je po sebi lomljiva i krhka, ali kad je spojimo s više njih, tada to postane neslomljiv oslonac na kojem možemo graditi i razvijati sposobnosti naše brigade i OSRH u cijelosti”.

MEĐUNARODNA VJEŽBA

Bilateralna vojna vježba Sava Star ključni je oblik suradnje između Oružanih snaga Republike Hrvatske i Oružanih snaga Ujedinjene Kraljevine. Održava se redovito na vojnom poligonu u Gašincima i usmjerena je na postizanje visoke razine interoperabilnosti, usklađivanje doktrina te razvoj sposobnosti za djelovanje u međunarodnom operativnom okružju. Vježba obuhvaća postupke planiranja i vođenja operacija, zapovjedno-nadzorne procese te integraciju pješačkih i mehaniziranih postrojbi u realističnim uvjetima. Poseban naglasak stavlja se na provedbu operacija u dinamičnom taktičkom okružju, s ciljem provjere borbene spremnosti, fleksibilnosti i sposobnosti brzog odgovora na prijetnje. Sava Star time pridonosi ne samo jačanju hrvatsko-britanske vojne suradnje, već i širem konceptu kolektivne obrane i sigurnosne suradnje unutar NATO saveza.

Međunarodna vojna vježba Sava Star održava se od 2013. godine u okviru bilateralne vojne suradnje Oružanih snaga Republike Hrvatske i Oružanih snaga Ujedinjene Kraljevine. U ovom trinaestom okupljanju bilo je angažirano 120 pripadnika OSRH i 100 pripadnika OS UK. U sklopu vježbe provedene su kombinirane pješačko-topničke operacije s naglaskom na probijanje prepreka, čišćenje rovova i borbu u naseljenom području.

Tradicionalna vojna vježba Sava Star ponovno je okupila pripadnike Oružanih snaga Republike Hrvatske i Oružanih snaga Ujedinjene Kraljevine. Vježba se provodila na vojnom poligonu "Gašinci" u Gašincima, a cilj joj je produbljivanje bilateralne vojne suradnje, razmjena iskustava i zajedničko uvježbavanje vojnika u zahtjevnim scenarijima. Kroz niz taktičkih aktivnosti pripadnici tenkovske bojne Kune i 4. bataljuna regimente Mercian uvježbavali su zajedničko djelovanje u terenskim uvjetima. Sava Star potvrđuje čvrste partnerske odnose između dviju država i pridonosi jačanju sigurnosti i stabilnosti u euroatlantskom prostoru.

SURADNJA I POVJERENJE NA DJELU

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Josip Kapi

INTEGRACIJA SPOSOBNOSTI

FiWAF taktika (Fighting in Woods and Forests) razvijena je u okviru NATO-a kako bi postrojbe bile sposobne učinkovito djelovati u šumskim i šumovitim okruženjima, koja se zbog svoje složenosti ubrajaju među najzahtjevnija bojišta. Gusti vegetacijski pokrov ograničava preglednost i mogućnost uporabe sredstava nadzora, otežava kretanje i manevriranje, ali istodobno pruža zaklon i maskirnu zaštitu.

Borba u šumama zahtijeva visoku razinu discipline, koordinacije i prilagodljivosti. Naglasak se stavlja na raspršeno djelovanje manjih postrojbi, koje se oslanjaju na brzo zauzimanje i promjenu položaja, iskorištavanje prirodnog zaklona i provedbu zasjeda. Ključna je stalna kontrola bojišta kroz izviđanje, ophodnje i osiguranje komunikacijskih pravaca.

Ova taktika podrazumijeva i posebne metode logističke potpore u uvjetima ograničenog pristupa cestovnoj mreži. Naglašava se uporaba laganog pješačkog naoružanja, prenosivih protuoklopnih sredstava i minobacača, dok se oklopna sredstva upotrebljavaju isključivo na prohodnim komunikacijama. Dodatni su izazov psihološki i fizički uvjeti, jer šumsko okruženje smanjuje vidljivost, povećava osjećaj izoliranosti i zahtijeva veću otpornost vojnika. Stoga u obuci FiWAF naglašava razvoj timske povezanosti, inicijative zapovjednika nižih razina te sposobnost improvizacije.

U fazi neutralizacije oklopne prijetnje simulirana je uporaba protuoklopnog sustava Javelin i topništva haubicama D-30 kalibra 122 mm koje su istodobno djelovale po rovovima i objektima u dubini neprijateljske obrane. Nakon probijanja neprijateljskih položaja, postrojbe su uspostavile više pozicija za potporu vatrom (SBF – support by fire), što je omogućilo kontrolirano kretanje kroz koridor i daljnje napredovanje. Čišćenje rovova provedeno je u skladu s taktičkim procedurama gdje su zapovjednici određivali napadne parove koji prvi ulaze u rov, dok su sljedeći ele-

menti osiguravali potporu i nastavak čišćenja. Za urbane operacije i CQB (Close Quarters Battle – borba u zatvorenim prostorima) primijenjene su tehnike sustavnog čišćenja prostorija, uključujući uporabu granata i bljeskalica.

JAČE VEZE HRVATSKE I VELIKE BRITANIJE

Poseban naglasak bio je na obuci i uvježbavanju u realističnim uvjetima koristeći modularne napuhujuće kuće i tzv. glass house sustav, koji omogućuje instruktorski nadzor, fleksibilno mijenjanje konfiguracije prostora i razvijanje refleksa potrebnih za djelovanje u složenom urbanom okruženju. Nakon zauzimanja objekta izvršene su standardne procedure reorganizacije, konsolidacije, zbrinjavanja ranjenih i postupanje s ratnim zarobljenicima te osiguranje područja. Naglašena je potreba za stalnim održavanjem inicijative i neprekinutim pritiskom na protivnika, u skladu s načelima ofenzivnog djelovanja.

“Želim naglasiti kako Hrvatska, posebno Ministarstvo obrane, želi ojačati i osnažiti veze i suradnju s Ujedinjenom Kraljevinom. U situaciji u kojoj se nalazimo svi, cijeli svijet, Ujedinjena Kraljevina jasno daje potporu hrvatskoj politici, a Hrvatska daje potporu njezinoj politici”, rekao je ministar Anušić po završetku vježbe.

“Ova vježba pokazala je jedinstveno djelovanje hrvatskih i britanskih oružanih snaga. Takvim vježbama cilj je ujednačiti procedure kako bi snage mogle provoditi zajednička manevarska djelovanja”, naglasio je načelnik Glavnog stožera general-pukovnik Tihomir Kundid i objasnio kako su u ovoj zajedničkoj vježbi hrvatske i britanske oružane snage formirale zajedničku multinacionalnu postrojbu razine bojne s multinacionalnim zapovjedništvom.

REPORTAŽA

Na vojnom vježbalištu "Kupa" te na inženjerijskom poligonu "33. Inženjerijske brigade HV" u Cerovcu provedena je obuka Gardijske mehanizirane brigade (GMBR) pod nazivom Svladavanje vodene zapreke. U sklopu obuke korištena je amfibijska inačica borbenog oklopnog vozila Patria te je izrađen Bailey most. Aktivnosti su provedene s ciljem održavanja i poboljšanja sposobnosti manevarskih i inženjerijskih postrojbi Hrvatske vojske

AMFIBIJSKA MOĆ I INŽENJERIJSKA PRECIZNOST

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Goran Resovac

REPORTAŽA

Svladavanje vodenih zapreka jedno je od temeljnih područja obuke i operativnih sposobnosti svake suvremene vojske. U Oružanim snagama Republike Hrvatske ta sposobnost zauzima posebno mjesto jer omogućava pokretljivost i fleksibilnost postrojbi u različitim taktičkim i operativnim uvjetima. Hrvatski reljef i rijetko, ali značajno, pojavljivanje većih rijeka i vodenih tokova, nameću potrebu da vojska uvijek zadrži mogućnost brzog i sigurnog prelaska vodenih zapreka koje su često prirodne granice i obrambene linije. U slučaju sukoba ili krize, sposobnost njihova svladavanja određuje brzinu manevra i učinkovitost djelovanja snaga. Postrojbe koje mogu u kratkom vremenu prijeći rijeku ili vodeni kanal imaju stratešku prednost jer time zadržavaju inicijativu, izbjegavaju predvidljive pravce kretanja i osiguravaju iznenađenje protivniku. U OSRH svladavanje vodenih zapreka provode manevarske postrojbe s amfibijskim vozilima poput BOV Patria, dok inženjerijske postrojbe osiguravaju prelazak teže tehnike i opskrbe postavljanjem pontonskih mostova ili konstrukcija poput mosta Bailey. Ova sinergija dvaju rodova vojske osigurava cjelovitu sposobnost.

U OSRH svladavanje vodenih zapreka provode manevarske postrojbe s amfibijskim vozilima poput BOV Patria, dok inženjerijske postrojbe osiguravaju prelazak teže tehnike i opskrbe postavljanjem pontonskih mostova ili konstrukcija poput mosta Bailey. Ova sinergija dvaju rodova vojske osigurava cjelovitu sposobnost

Od brzog taktičkog prelaska do trajnog osiguranja pokretljivosti. Očuvanje sposobnosti prelaska vodenih zapreka zahtijeva kontinuiranu obuku, uvježbavanje posada i instruktora te održavanje tehničke opreme. Riječ je o složenim aktivnostima koje uključuju upravljanje amfibijskim vozilima, rad na vodi u različitim uvjetima, postupke evakuacije i spašavanja, kao i fizički zahtjevnu izgradnju mostova. Samo redovita provedba takvih vježbi jamči da postrojbe mogu u svakoj situaciji sigurno, brzo i organizirano svladati prirodne zapreke.

POTVRDA SPREMNOSTI I PROFESIONALIZMA

Na vježbalištu "Kupa" obuku su provodili pripadnici 1. mehanizirane bojne Tigrovi, 2. mehanizirane bojne Gromovi i 3. mehanizirane bojne Pauci, uz potporu Vojnoobavještajne satnije GMBR-a i Inženjerijske pukovnije HKoV-a. Potonja je pružila logističku i tehničku potporu na vodi angažiranjem čamaca i ronilaca, čime je istodobno provedla i vlastito redovito uvježbavanje. Primarni cilj obuke bio je održavanje stečenih sposobnosti posada BOV-a Patria, dok je sekundarni cilj obuhvaćao osposobljavanje novih posada i instruktora. Obuka se provodila u tri faze. Prva je faza bila pojedinačna obuka posada nakon koje je uslijedio rad na simulatoru vožnje. U zadnjoj fazi slijedilo je primjenjivanje prethodno naučenih znanja u praksi odnosno u plovidbi na rijeci Kupi.

Posebna pozornost posvećena je evakuaciji posade Patrije tijekom plovidbe. U sklopu tog segmenta obuke provedeno je skakanje u rijeku koje je uključivalo aktivaciju automatskog sigurnosnog prsluka. Time su pripadnici stekli dodatno povjerenje u vlastitu opremu i sigurnosne procedure. Na inženjerijskom poligonu "33. Inženjerijske brigade HV" u Cerovcu, Inženjerijska bojna GMBR-a provela je obučnu aktivnost izgradnje mosta Bailey. Cilj aktivnosti bio je osigurati pokretljivost manevarskim snagama tijekom taktičkih operacija. Izgradnja mosta zahtijevala je visoku razinu koordinacije, fizičku izdržljivost i stručnost. Konstrukcija se sklapala na jednoj obali, nakon čega se lansirala preko zapreke, u ovom slučaju rijeke Kupe. Ovisno o zahtjevima, Bailey most može se prilagoditi različitim duljinama i nosivostima, čime se osigurava velika fleksibilnost u borbenim i logističkim uvjetima.

ZADRŽAVANJE I RAZVIJANJE SPOSOBNOSTI

"Tijekom prelaska rijeke Kupe u amfibijskoj inačici borbenog oklopnog vozila Patria imali smo priliku upoznati sve značajke vozila, mjere sigurnosti i postupke evakuacije. Prvi smo put na rijeci osjetili stvarne mogućnosti naših vozila i uvjerali se da posada može svladati ovakvu zapreku i izvršiti taktičku zadaću. Posebno bih izdvojila uvježbavanje evakuacije, kad smo se uvjerali u pouzdanost automatskih sigurnosnih prsluka koji su vrhunski dio naše opreme", opisala je svoje

"Posebno bih izdvojila uvježbavanje evakuacije, kad smo se uvjerali u pouzdanost automatskih sigurnosnih prsluka koji su vrhunski dio naše opreme", opisala je svoje iskustvo u sudjelovanju na ovoj obuci vojnica Anica Jaki, operater DUOS sustava na Patriji u 2. mehaniziranoj bojni Gromovi

iskustvo u sudjelovanju na ovoj obuci vojnica Anica Jaki, operater DUOS sustava na Patriji u 2. mehaniziranoj bojni Gromovi.

Osim vojne uporabe, sposobnost prelaska vodenih zapreka ima i širu društvenu vrijednost. U slučaju elementarnih nepogoda poput poplava, vojska se često angažira na izradi mostova, evakuaciji ugroženog stanovništva ili dopremi pomoći u izolirana područja. Time se dodatno potvrđuje važnost očuvanja i stalnog usavršavanja ovih znanja i vještina. Uloga svladavanja vodenih zapreka u OSRH nadilazi taktičku razinu. Ona je strateška sposobnost koja osigurava pokretljivost, fleksibilnost i otpornost oružanih snaga u različitim operativnim uvjetima. Održavanje i razvoj ove sposobnosti ključno je za spremnost Hrvatske vojske kako bi ispunila svoju misiju u obrani zemlje, pridonijela međunarodnoj sigurnosti te pomogla civilnim institucijama u kriznim situacijama.

Kad je riječ o ovoj obuci ona je pokazala da Gardijska mehanizirana brigada raspolaže obučanim i osposobljenim pripadnicima koji su u stanju svladati složene prirodne zapreke uz uporabu sofisticirane tehnike i opreme. Provedena obuka potvrđuje spremnost GMBR-a na izvršenje zadaća u različitim operativnim uvjetima te je važan doprinos u podizanju ukupne razine spremnosti Hrvatske vojske. Time se potvrđuje njezina uloga jedne od udarnih snaga Hrvatske vojske.

MARIJA BISTRICA

TEKST
Hrvoje Lončarević

FOTO
Tomislav Brandt

Na hodočašću su sudjelovali pripadnici hrvatske vojske i policije, hrvatski branitelji, pripadnici Hrvatske vatrogasne zajednice, Civilne zaštite, Hrvatskog Crvenog križa, povijesnih postrojbi te pripadnici ostalih tijela državne uprave.

Unatoč kiši, više tisuća ljudi nazočilo je euharistijskom slavlju u crkvi na otvorenom bl. Alojzija Stepinca koje je prevodio vojni ordinarij u RH monsijor Jure Bogdan, a pjevanjem uveličale klapa HRM-a "Sv. Juraj" i Policijska klapa "Sv. Mihovil" uz pratnju Orkestra Oružanih snaga RH. Slavlje je započelo procesijom, tijekom koje su nošeni križ Ranjeni Isus iz Novog Farkašića, Pralik Gospe Velikog Hrvatskog Krsnog Zavjeta, zastave Republike Hrvatske, Svete Stolice i Vojnog ordinarijata u RH te godišnja zavjetna svijeća hrvatskih vojnika, policajaca i hrvatskih branitelja, koju su zajedno upalili zapovjednik ovogodišnjeg hodočašća brigadir Tomislav Kasumović i njegov zamjenik glavni policijski savjetnik Marko Britan.

Nemojmo se stidjeti naše vjere

33. nacionalnom hodočašću hrvatske vojske, policije i branitelja održanom 5. listopada u Hrvatskom nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici nazočilo je više tisuća ljudi

MARIJA BISTRICA

Biskup Bogdan na početku misnog slavlja naglasio je da se ovogodišnje hodočašće održava u znaku nekoliko obljetnica važnih za naš narod i njegov identitet. "Ovogodišnje 33. nacionalno hodočašće odvija se u jubilejskoj svetoj godini za Katoličku crkvu tijekom koje možemo dobiti jubilejski oprost. Ova je godina i godina u kojoj obilježavamo 1100. obljetnicu Hrvatskog Kraljevstva i splitskih crkvenih sabora, održanih u splitskoj prvostolnici 925. i 928. godine u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava i kneza Zahumlja Mihajla. Sve nas to vodi našim kršćanskim korijenima i duhovnim temeljima našeg katoličkog, državnog, kulturnog i nacionalnog identiteta", poručio je biskup Bogdan.

33. nacionalno hodočašće hrvatske vojske, policije i branitelja okupilo je brojne hodočasnike koji su posjetili svetište moleći: "Dom nam čuvaj, Božja mati, i sinova naših cvijet, Tvojom molbom nek se vrati, Božji mir na cijeli svijet"

Biskup je u homiliji istaknuo da je u našem vremenu sve više naglašena borba između vjere i nevjere. "Vjera se u ovom našem svijetu nužno suočava s nevjerom, i to s nevjerom golemih razmjera. Nevjerom koja postaje način života i način mišljenja – života i mišljenja kao da Boga nema. Nevjera je to nadojena relativizmima raznih nadahnuća i motivacija u kojima je čovjek puka materija, a život materijal koji se kroji mjerilom tzv. prava", poručio je biskup Bogdan i naglasio da svatko treba sebe preispitati stidi li se svoje vjere. "Kad vjera slabi, prijete opasnost da oslabe i temelji čovječanstva. Pitanje koje se danas svakomu od nas postavlja jest: Stidimo li se mi možda Boga zvati svojim Bogom? Jesmo li mi ti koji ga možda ne ispovijedamo kao takvog u svojem privatnom i javnom životu? Naviještamo li riječju i pokazujemo li svojim kršćanskim životom oslobađajuću i umirujuću sigurnost vjere? Jer, vjera osvjetljava sve naše odnose, ona, upravo ona, posjeduje ono stvaralačko svjetlo za svaki novi trenutak u povijesti, jer sve događaje našeg osobnog i zajedničkog života stavlja u odnos s podrijetlom i sudbinom svih stvari u Ocu koji nas ljubi", istaknuo je biskup Bogdan.

“Vjera se u ovom našem svijetu nužno suočava s nevjerom, i to s nevjerom golemih razmjera. Nevjerom koja postaje način života i način mišljenja – života i mišljenja kao da Boga nema”, istaknuo je u prigodnoj homiliji biskup Jure Bogdan

U hodočašću su sudjelovali i izaslanik Predsjednika Republike savjetnik za obranu Ivica Olujić, potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, izaslanik ministra obrane državni tajnik u Ministarstvu obrane Tomislav Galić, direktor Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-bojnik Denis Tretinjak i djelatnici Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine te pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine s vrhbosanskim nadbiskupom i apostolskim upraviteljem Vojnog ordinarijata u Bosni i Hercegovini monsinjorom Tomom Vukšićem.

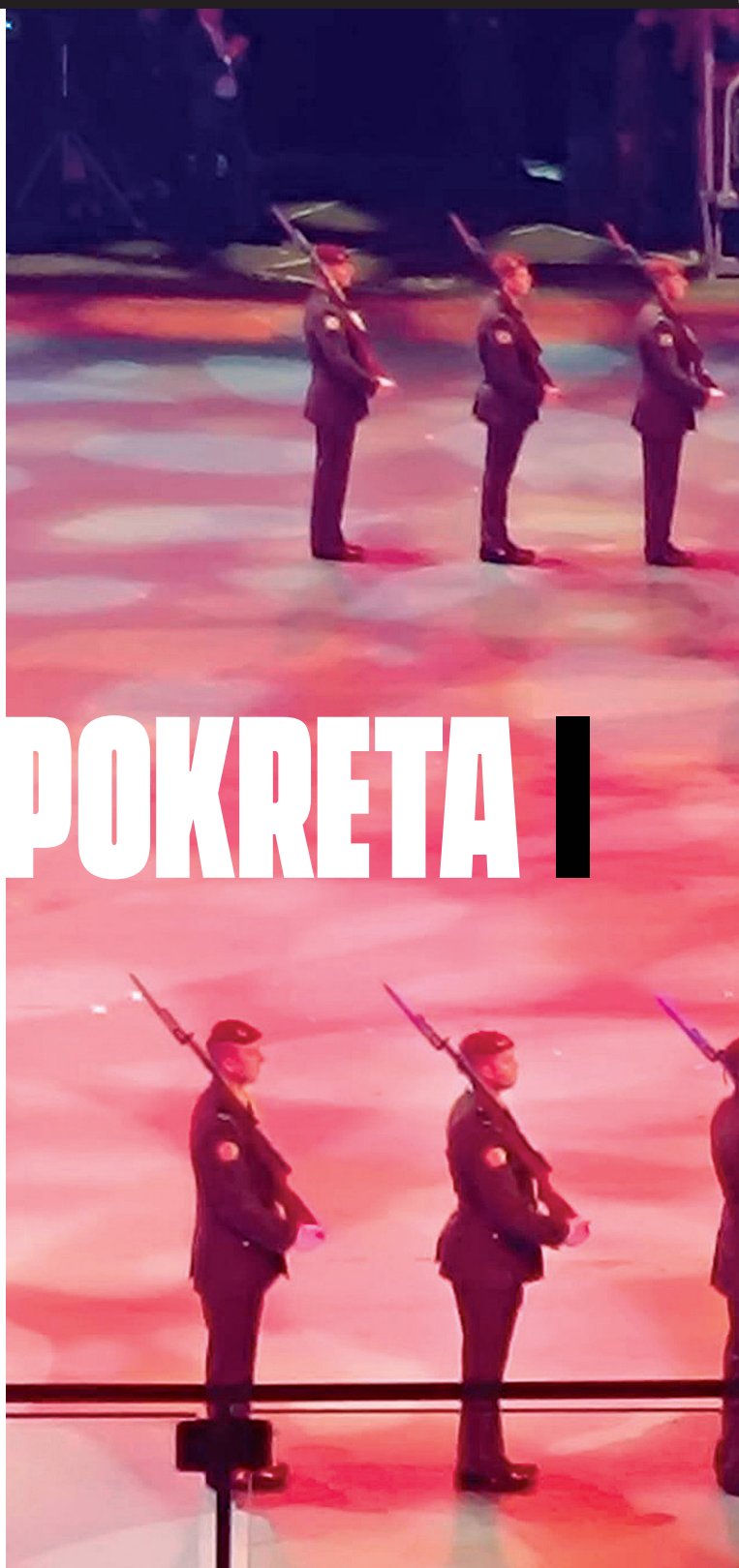

MEĐUNARODNI FESTIVAL VOJNIH ORKESTARA

Orkestar Oružanih snaga RH,
Klapa HRM-a "Sv. Juraj" i
Počasno-zaštitna bojna (PZB) sudjelovali
su prvi put na Međunarodnom festivalu
vojnih orkestara održanom 20. rujna u
Düsseldorfu u Saveznoj Republici
Njemačkoj, povodom 70. obljetnice
njemačkih oružanih snaga
(Bundeswehr)

SPOJ GLAZBE, POKRETA I PJEVANJA

Festival koji se održava od 2017. jedan je od najznačajnijih u svijetu, uz slične festivale u Edinburghu, Ottawi, Baselu i Rotterdamu. "Da se poslužim nogometnim rječnikom, ovo je bio naš svojevrstan povratak u ligu prvaka, jer smo zadnji put na sličnoj vrsti festivala sudjelovali prije dvadesetak godina", rekao nam je zapovjednik Orkestra Oružanih snaga RH bojnik Milan Milas. Na festivalu su nastupali vojni orkestri njemačkih oružanih snaga uz goste iz Švedske, Češke, Škotske, Ukrajine i Hrvatske. Mogao se pratiti putem *streaming* servisa, a dostupan je i na Youtubeu. "Produkcija je bila na najvišoj razini. U dvorani je bilo najmanje deset kamera i videozid duljine 66 m, koji je prenosio naš nastup. Prikazan je i video u trajanju dvije-tri minute, kojim je svijetu prezentirana hrvatska kulturna baština. Bila je to izvrsna promocija naše domovine", poručuje bojnik Milas.

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Orkestar Oružanih snaga RH

Na festivalu su nastupali
vojni orkestri njemačkih
oružanih snaga uz goste
iz Švedske, Češke,
Škotske, Ukrajine i
Hrvatske

MEĐUNARODNI FESTIVAL VOJNIH ORKESTARA

“Produkcija je bila na najvišoj razini. U dvorani je bilo najmanje deset kamera i videozid duljine 66 m, koji je prenosio naš nastup. Prikazan je i video u trajanju dvije-tri minute, kojim je svijetu prezentirana hrvatska kulturna baština. Bila je to izvrsna promocija naše domovine”, poručuje bojniki Milan Milas

Hrvatske predstavnike činila su 66 izvođača iz Orkestra Oružanih snaga RH, Klapa HRM-a “Sv. Juraj” i PZB-a. Imali su dva nastupa pred oko 24 000 gledatelja. “Za ulazak smo izveli svečanu koračnicu od Vilima Markovića, zatim pjesmu *Euforija* s Eurosonga, isječke iz filma *Pirati s Kariba: At the World's end*. Potom je uslijedio nastup Klapa s pjesmama *Proplakat će zora*, *Sve bi seke ljubile mornare* i *Vivat Croatia*, koje je aranžirao dirigent Orkestra HRM-a Tonči Čičerić. Završili smo nastup koračnicom *Mi smo garda hrvatska*. Istu izvedbu ponovili smo u večernjem dijelu festivala. Dakle, 24 000 ljudi čulo je našu izvedbu. Onda možete zamisliti koji je obujam tog festivala. I prvi i drugi nastup publika je više nego dobro prihvatila”, rekao nam je predvodnik Orkestra Hrvatske vojske bojniki Ivan Knešek. To nam je potvrdio i zamjenik zapovjednika Počasno-zaštitne bojne bojniki Alen Harambašić: “Imao sam osjećaj da publika plješeće svima, ali kad su naši nastupili, bio je delirij, publika je bila na nogama.”

Završili smo nastup koračnicom *Mi smo garda hrvatska*. Istu izvedbu ponovili smo u večernjem dijelu festivala. Dakle, 24 000 ljudi čulo je našu izvedbu. Onda možete zamisliti koji je obujam tog festivala”, rekao je predvodnik Orkestra Hrvatske vojske bojniki Ivan Knešek

NASTUP BEZ IJEDNE GREŠKE

Dosad je Orkestar uvijek na festivale išao sam, stoga smo pitali naše sugovornike kako je došlo do ideje o spajanju koreografije Orkestra, PZB-a i Klapa “Sv. Juraj”.

“Na suradnju PZB-a, Orkestra i Klapa odlučili smo se nakon što smo 2024. godine kolega Davor Dropuljić i ja bili pozvani kao uzvanici na festival u Düsseldorfu.

Budući da sam prijatelj sa zapovjednikom glazbene struke u njemačkoj vojsci brigadirom Thomas Klinkhammerom, pitao sam ga postoje li mogućnosti da mi dođemo dogodi-ne. Važno je napomenuti da smo ove godine bili domaćini 20. konferencije svih europskih zapovjednika vojnih orkestaru u Splitu, prvi su put održane u Hrvatskoj. Oni su stoga stekli povjerenje u nas i rekli su da će nas imati u vidu. Poslali su nam potom pozivnicu za sudjelovanje. Vidjeli smo da su rijetko vojni orkestri nastupali s nekakvom vrstom atrakcije. Stoga smo prepoznali kvalitetu koju bi mogli ponuditi naši pripadnici PZB-a i došla je ideja o zajedničkom sudjelovanju. Iznijeli smo ideju predvodniku Orkestra bojniki Knešku, što on je prihvatio i predložio brigadiru Zebecu, koji je potom prenio ideju PZB-u. Potom smo se sjetili da bi mogla ići i Klapa HRM-a “Sv. Juraj”. Otišao sam na sastanak u Düsseldorf gdje smo utvrdili sve detalje vezane uz naš nastup. Treba istaknuti doprinos satnika Josipa Kapovića, koji je više mjeseci koordinirao s domaćinima sve detalje”, rekao nam je voditelj Orkestra bojniki Milas.

Prikazan je i video u trajanju dvije-tri minute, kojim je svijetu prezentirana hrvatska kulturna baština. Bila je to izvrsna promocija naše domovine

“Htjeli smo vještine PZB-a i Orkestra spojiti u jedno. Ideja nije potekla samo od jednog čovjeka, nego od više ljudi, nailazila je na odobravanja zapovjednika. Svaki član tima pridonio je našem uspjehu. Po reakcijama organizatora i publike Počasno-zaštitna bojna napravila je na festivalu pravi spektakl i pokazala visoku razinu sposobnosti”, poručuje bojn timer Knešek. Vremena za pripreme i osmišljavanje koreografije nije bilo mnogo, a osmislio ju je nadnarednik Nenad Trglaćnik. “Za dan Počasno-zaštitne bojne prvi smo put u sastavu Orkestra, Klape i PZB-a izveli koreografiju. Imali smo manje od mjesec dana za pripremu koreografije. Svi naši pripadnici bili su jako dobro psihofizički pripremljeni. Nastupati pred toliko ljudi bez ijedne greške na probi i nastupu gotovo je nevjerovatno. Bilo je vidljivo da su svi imali visok stupanj samopouzdanja i međusobnog povjerenja”, ističe bojn timer Harambašić.

U PRVOM PLANU TIJEKOM ZAVRŠNICE

Bilo je i nekoliko točaka u kojima su svi sudionici zajedno imali nekoliko izvedbi. “U jednom trenutku u jednoj točki festivala oko 150 njemačkih glazbenika, četiri-pet iz drugih država, među kojima i naši pripadnici, odsvirali su dvije pjesme. Bila je to velika čast za naše djelatnike”, ističe bojn timer Knešek. “Nevjerovatno je da su u završnici festivala nas Hrvate gurnuli u prvi plan, u prvi red od 500 izvođača. Bila je to velika čast i trenutak ponosa”, ističe bojn timer Harambašić.

“Imao sam osjećaj da publika plješe svima, ali kad su naši nastupili, bio je delirij, publika je bila na nogama”, s neskrivenim zadovoljstvom ističe zamjenik zapovjednika Počasno-zaštitne bojne bojn timer Alen Harambašić

šić, a bojn timer Knešek nadopunjuje ga: “Na kraju finala PZB, odnosno njezin vojno-akrobatski vod (VAV) izveo je još nekoliko sinkroniziranih aktivnosti te pridonio finalu festivala.” Festival je završio njemačkom himnom također u izvedbi svih izvođača pod ravnanjem dirigenta njemačke vojske vojnih orkestara. Što se tiče budućih nastupa, Orkestar već ima nekoliko poziva, ali i želja. “Mi već imamo pozivnice za festivale u Rumunjskoj, Kataru i Češkoj koji će se održati iduće godine, a želimo iduće godine nastupiti u Rotterdamu ili Baselu”, rekao je bojn timer Milas. “Ljepota svega ovog u svakom je pojedincu koji je pridonio izvedbi, od članova, Orkestra, Klape, PZB-a i svih ostalih u pozadini, bez kojih ovo ne bi bilo moguće ostvariti. Zahvaljujemo na potpori našim nadređenima, zapovjedništvu ZzP-a, načelniku Glavnog stožera OSRH i ministru obrane Ivanu Anušiću koji su prepoznali festival kao prigodu da predstavimo Oružane snage RH i naš ZzP, da покаžemo da ono što radimo godinama u domovini, možemo prezentirati europskoj publici”, zaključuje zapovjednik Orkestra Milan Milas.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

TEKST
Ines GrossiFOTO
Tomislav Brandt

Istinska snaga Hrvatske vojske nije u oružju, nego u ljudima. U njihovu znanju, predanosti i spremnosti da služe domovini. Oružje je nadogradnja, hardver, koji je bez učinkovitog softvera, tj. ljudi i njihovih sposobnosti, samo potrošen novac. Upravo se ta snaga, taj softver, iz godine u godinu gradi i oblikuje na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman"

MJESTO NA KOJEM SE TRADICIJA I ISKUSTVO SUSREĆU S NOVIM GENERACIJAMA

Novi naraštaj polaznika vojnih škola zakoračio je u učionice Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". U četiri vojne škole oblikuje se i stvara odraz Hrvatske vojske: od mladih časnika i dočasnika na početku vojne karijere, do onih koji se pripremaju za najviše strateške dužnosti. HVU je središnja visokoobrazovna i znanstvena ustanova Oružanih snaga Republike Hrvatske, a u njegovu su sastavu Ratna škola "Ban Josip Jelačić", Zapovjedno-stožerna škola "Blago Zadro", Časnička škola "Andrija Matijaš Pauk" i Dočasnička škola "Damir Tomljanović Gavran".

"Sve škole zajedno čine sustav školovanja i usavršavanja koji oblikuje nove generacije vođa Hrvatske vojske. Znanje se ovdje ne stječe samo iz knjiga. Ono se usvaja kroz iskustva, vježbe, zajedništvo i tradiciju", rekao je brigadir Mladen Prebežac, načelnik Centra vojnih škola "Petar Zrinski". Ratna škola "Ban Josip Jelačić" priprema najiskusnije časnike za strateško vođenje i donošenje odluka na najvišoj razini. Zapovjedno-stožerna škola "Blago Zadro" usmjerena je na osposobljavanje zapovjednika i stožernih časnika za rad u nacionalnim i međunarodnim zapovjedništvima. Časnička škola "Andrija Matijaš Pauk" prvi je korak mladih časnika, dok Dočasnička škola "Damir Tomljanović Gavran" gradi temelj – dočasnike, okosnicu svake vojske.

ČASNIČKA ŠKOLA – PRVI ČASNIČKI KORACI

“U našoj školi počinje časnički put”, naglasio je zapovjednik Časničke škole brigadir Mario Miloš, te nastavio: “Ovdje polaznici stječu znanja i sposobnosti potrebne za prve zapovjedne dužnosti te druge časničke dužnosti. Učimo ih kako biti vođa koji poznaje ljude, ali i tehniku kojom upravlja. Bitno je i stvaranje dobrih međuljudskih odnosa, koji su temelj za uspješno vođenje postrojbe.”

Škola provodi Temeljnu i Naprednu časničku izobrazbu. Posebna je vrijednost programa uravnoteženost između vođenja ljudi te tehničko-stručnih aspekata. Mladi časnici uče taktiku, upravljanje ljudima, uporabu naoružanja i borbene tehnike, ali i što znači odgovorno zapovijedati i donositi odluke u misijama i obuci te u svim budućim zadaćama. Nastavni plan u velikoj mjeri počiva na iskustvima iz Domovinskog rata, međunarodnih vojnih operacija, vojnih znanosti, kao i na suradnji sa stranim vojnim školama.

“Naš je cilj oblikovati časnika koji je zapovjednik i vođa, jer samo takav može uspješno voditi ljude i izvršavati postavljene zadaće”, istaknuo je zapovjednik Časničke škole.

ZAPOVJEDNO-STOŽERNA ŠKOLA – MJESTO NA KOJEM SE USAVRŠAVAJU ZAPOVJEDNICI I STOŽERNI ČASNICI

Treća razina časničke izobrazbe provodi se u Zapovjedno-stožernoj školi “Blago Zadro”. Ona priprema časnike za zapovijedanje i rad u stožerima na operativnoj i strategijskoj razini. Polaznici su uglavnom satnici i bojnici, a u programu sudjeluju i časnici iz partnerskih i savezničkih zemalja. Tijekom školovanja polaznici stječu znanja o planiranju i vođenju kampanja, operacija i bitaka u nacionalnim okvirima te unutar struktura NATO-a, EU-a i UN-a.

Sve četiri škole zajedno čine temelj usavršavanja časnika i dočasnika kao okosnice razvoja Hrvatske vojske. Sustav izobrazbe osmišljen je tako da prati polaznike kroz cijelu karijeru – od prvih časničkih i dočasničkih koraka do strateških razina. Osim znanja i vještina, polaznici sa sobom nose i vrijednosti: čast, odgovornost i domoljublje

Naglasak je na razvoju kritičkog i kreativnog razmišljanja u neizvjesnim i dinamičnim okolnostima. “Posebnu vrijednost daje činjenica da rame uz rame s našim časnicima uče i časnici iz partnerskih zemalja”, naglasio je načelnik ZSS-a kapetan bojnog broda Marijan Dražetić. “Ta razmjena iskustava čini ih osposobljenijima za rad u savezništvima i međunarodnim operacijama”, dodao je. Upravo ta škola već desetljećima priprema časnike koji danas preuzimaju ključne zapovjedne i stožerne dužnosti u Hrvatskoj vojsci.

RATNA ŠKOLA – KRUNA VOJNOG OBRAZOVANJA

“Ratna škola ‘Ban Josip Jelačić’ kruna je vojnog obrazovanja”, naglasio je njezin načelnik brigadir Nenad Samardžić. “Naši polaznici bave se strategijom, međunarodnim odnosima, geopolitikom, nacionalnom i međunarodnom sigurnošću. To je razina na kojoj se uči kako donositi odluke koje dotiču samu sigurnost države,” nastavio je.

U Ratnu školu dolaze polaznici iz Hrvatske vojske te Ministarstva obrane i drugih tijela državne uprave, ali i pripadnici stranih oružanih snaga.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Takva međunarodna i međuresorna dimenzija posebno obogaćuje program jer polaznici imaju priliku čuti različite perspektive i iskustva. "Različita kulturna i povijesna pozadina naših stranih kolega otvara nove poglede i širi horizonte razmišljanja. Civilni polaznici daju također svoju perspektivu vezano uz pitanja obrane i nacionalne sigurnosti. To je vrijednost koja nadilazi učionicu", dodao je brigadir Samardžić. Polaznici Ratne škole razvijaju kompetencije strateškog razmišljanja, uče kako koristiti sve instrumente nacionalne moći i pripremaju se za najviše zapovjedne i vodiojske dužnosti u sustavu nacionalne sigurnosti. "Naš je cilj stvoriti strateške vođe spremne preuzeti najveću odgovornost u službi domovine", zaključio je načelnik.

DOČASNIČKA ŠKOLA – TEMELJ SVAKE VOJSKE

Dočasnička škola "Damir Tomljanović Gavran" oblikuje dočasnike kroz četverorazinsku izobrazbu – od prve dočasničke dužnosti do najviših dužnosti u Glavnom stožeru i multinacionalnim zapovjedništvima.

Hrvatsko vojno učilište ostaje mjesto na kojem se tradicija i iskustvo susreću s novim generacijama, a budućnost Hrvatske vojske gradi se iz dana u dan u učionicama, na vojnim poligonima i u srcima onih koji su odlučili služiti domovini

Zapovjednik Dočasničke škole brigadir Stjepan Krešić istaknuo je: "Biti hrvatski vojnik časna je profesija, a postati dočasnik znači zaslužiti tu čast, što je velika odgovornost i izazov." Dočasnici su okosnica vojske, oni povezuju zapovjednike i vojnike, osiguravaju provedbu zadataka i održavaju profesionalne standarde. "Naša je misija stvoriti snažan i pouzdan Dočasnički zbor utemeljen na iskustvima i vrijednostima iz Domovinskog rata", rekao je.

"Instruktori prije svega vlastitim primjerom usađuju vrijednosti vojne etike, odgovornosti i timskog rada, a polaznici kroz vježbe i nastavu uče donositi pravilne odluke i razvijati osobine lidera.

Naše Učilište nije samo mjesto stjecanja znanja već odgojna komponenta utemeljena na suvremenim pedagoškim odrednicama, prostor u kojem se oblikuju profesionalna kultura, identitet i ponos hrvatskog vojnika, istaknuo je dekan HVU-a brigadir Goran Huljev

U interesu je svakog vojnog sustava imati dobar Dočasnički zbor", zaključio je brigadir Krešić. Časnički namjesnik Siniša Šurmin, voditelj 4. razine izobrazbe, objasnio je ulogu Visoke dočasničke izobrazbe. Riječ je o najvišoj razini izobrazbe dočasnika, koja ih priprema za najviše dužnosti u okviru Dočasničkog lanca potpore, savjetničke i stožerne dužnosti te sudjelovanje u procesima odlučivanja i planiranja na operativno-strategijskoj razini. Poseban naglasak stavljen je na praktičnu nastavu, pri čemu omjer praktičnih i teorijskih sadržaja iznosi 1,4 : 1. Upravo kroz vježbe, rasprave i studije slučaja polaznici razvijaju kritičko promišljanje i

spremnost za donošenje odluka u dinamičnim okolnostima.

"Istinska snaga Hrvatske vojske nije u oružju, nego u ljudima", poručio je časnički namjesnik Šurmin. "U njihovu znanju, predanosti i spremnosti da služe domovini. Oružje je nadogradnja, hardver, koji je bez učinkovitog softvera, tj. ljudi i njihovih sposobnosti, samo potrošen novac", dodao je Upravo se ta snaga, taj softver, iz godine u godinu gradi i oblikuje na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman".

LJUDI KAO ISTINSKA SNAGA

Sve četiri škole zajedno čine temelj usavršavanja časnika i dočasnika kao okosnice razvoja Hrvatske vojske. Sustav izobrazbe osmišljen je tako da prati polaznike tijekom karijere – od prvih časničkih i dočasničkih koraka do strateških razina. Osim znanja i vještina, polaznici sa sobom nose i vrijednosti: čast, odgovornost i domoljublje.

"Naše Učilište nije samo mjesto stjecanja znanja već odgojna komponenta utemeljena na suvremenim pedagoškim odrednicama, prostor u kojem se oblikuju profesionalna kultura, identitet i ponos hrvatskog vojnika", istaknuo je dekan HVU-a brigadir Goran Huljev.

Ti se vrijednosni temelji ne grade samo u učionicama kroz teorijske sadržaje nego i kroz zahtjevne praktične provjere. "Jedna je od takvih i računalno potpomognuta vježba (CAX), koja potvrđuje stečene kompetencije polaznika na svim razinama – od Visoke dočasničke, preko Napredne časničke i Zapovjedno-stožerne do Ratne škole", zaključuje dekan.

Svaki novi naraštaj polaznika potvrđuje da budućnost Hrvatske vojske počiva na ljudima, na njihovoj stručnosti, meritornosti i predanosti služenju domovini. Hrvatsko vojno učilište tako ostaje mjesto na kojem se tradicija i iskustvo susreću s novim generacijama, a budućnost Hrvatske vojske gradi se iz dana u dan u učionicama, na vojnim poligonima i u srcima onih koji su odlučili služiti domovini.

NOVE TEHNOLOGIJE

VOJSKA I UMJETNA INTELIGENCIJA (II. DIO)

HOĆE LI AI VO

Tehnološki najrazvijenije oružane snage svijeta intenzivno rade na zapovjedno-nadzornim sustavima s AI tehnologijom. Daleko naprijed odmaknule su Sjedinjene Američke Države, Kina i Izrael. Sljedeći je veliki korak veća primjena AI-a u oružnim sustavima

Na početku vrijedi ponoviti definiciju navedenu u prvom nastavku teksta: umjetna inteligencija (engl. Artificial Intelligence – AI) sposobnost je stroja da samostalno uči i stječe iskustva te na toj osnovi izvršava zadaće. Pritom se sa svakom obavljenom zadaćom razina inteligencije povećava. Jedini stroj koji je čovječanstvo dosad uspjelo izumiti, a da ima potencijal učenja, jest računalo. Ubrzan razvoj mikroprocesora/čipova zadnjih dvadesetak godina približio je računala ostvarenju umjetne inteligencije.

Jedno je od područja u kojima će AI najviše utjecati ratovanje. Već se naveliko piše kako zaraćene strane u Ukrajini rabe AI kako bi upravljale rojevima besposadnih letjelica. Međutim, s obzirom na to da ni Ukrajina ni Rusija

nemaju izravan pristup tehnologiji umjetne inteligencije, a posebno ne na razini da bi je mogle operativno rabiti, ti tekstovi uvelike preuveličavaju stvarnost. Radi se zapravo o dobro napisanim računalnim programima koji preko dvosmjernih veza koordiniraju let besposadnih letjelica. Pritom samo računalo nema sposobnost učenja i poboljšanja načina djelovanja. Stoga nema veze ni s AI-em. No s druge strane, takvi tekstovi podižu moral vojnika i sta-

TEKST
Mario Galić

Foto: U.S. Department of War

DITI RATOVE?

novništva te negativno utječu na borbeni moral protivnika.

UNAPRIJED POZNAT ISHOD

Umjetna inteligencija danas je najbliža ratnoj ili vojnoj uporabi kroz zapovjedno-nadzorne sustave (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Information, Surveillance and Reconnaissance – C4I2SR). Strana koja bi bila opremljena zapovjedno-nadzornim sustavom spuštenim barem do razine zapovjedništva brigade, ili još bolje bojne, imala bi nenadoknadivu prednost u odnosu na protivnika koji takav sustav ne bi posjedovao. Uvjet je za to uvezanost svih grana u sustav kako bi se optimalno koordinirala borbenja djelovanja. Gubici bi bili isključivo na jednoj strani, a ishod bitaka unaprijed poznat.

General Atomicov YFQ-42A, kandidat za besposadnu letjelicu CCA (Collaborative Combat Aircraft), tj. pratitelja budućeg američkog lovca F-47, prvi je put poletio 27. kolovoza 2025. godine. USAF od letjelice CCA očekuje potpunu autonomiju djelovanja – uporabu najviše dostupne razine umjetne inteligencije

Prema klasifikaciji razine razvoja umjetne inteligencije koju je izradila tvrtka OpenAI, od pet razina četvrta je *Innovators*, u prijevodu: inovatori. Ta bi razina trebala imati mogućnost samostalnog prepoznavanja problema i potreba te otkrivanja inovativnih rješenja. Poznato je da izraelski zapovjedno-nadzorni sustavi, kao što su ELS-8994 StarLight tvrtke Israel Aerospace Industries (IAI) i MIC4AD tvrtke Rafael, te Elbitovi sustavi za obavještajno djelovanje, motrenje, nominaciju ciljeva i izviđanje (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance – ISTAR) imaju tu razinu djelovanja. U svakom slučaju, četvrta razina omogućava automatsku obradu podataka. S pomoću nje dobije se stvarna slika bojišta gotovo u stvarnom vremenu, što zapovjednicima znatno olakšava donošenje odluka.

Iduća razina razvoja AI-a, prema klasifikaciji tvrtke OpenAI, bit će *Organizations*. Ne u smislu jednostavne organizacije, već u smislu mogućnosti organiziranja i upravljanja vrlo složenim sustavima. Ta bi razina isključila bilo kakvu potrebu za djelovanjem čovjeka. Zapovjedno-nadzorni sustav na razini *Organizations* imat će mogućnost samostalnog vođenja ratova uz masovnu uporabu autonomnih borbenih sustava. Stoga ne čudi da tehnološki najrazvijenije vojske svijeta in-

NOVE TEHNOLOGIJE

tenzivno razvijaju zapovjedno-nadzorne sustave s AI tehnologijom. Daleko naprijed odmaknule su Sjedinjene Američke Države, Kina i Izrael.

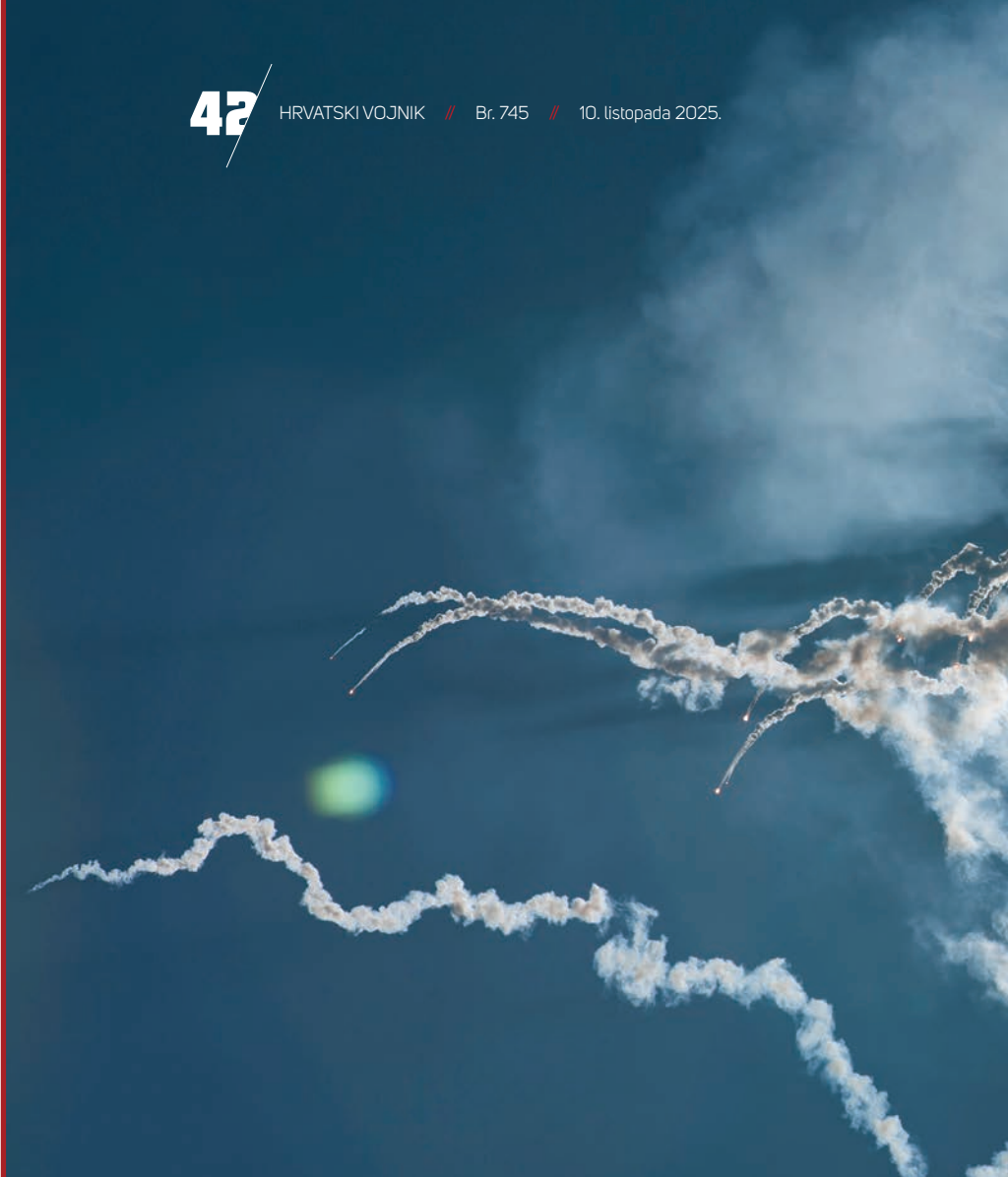
TRENTAČNE RAZINE UPORABE AI-a

Sjedinjene Države jedina su zemlja za koju se koliko-toliko može precizno odrediti stupanj razvoja umjetne inteligencije za vojnu uporabu. Budući da su svjesne da i druge zemlje pokušavaju dostići i prestići njihovu razinu razvoja umjetne inteligencije, pristup informacijama vrlo je ograničen i često uopćen.

Područje u koje je Pentagon znatno ulagao prošlih desetljeća jest razvoj mogućnosti računalnog prepoznavanja izgovorenih zapovijedi. Posebno kad su izgovorene pod povećanim psihofizičkim naporom odnosno u sredinama s vrlo visokom razinom pozadinske buke. Razvoj je započeo prepoznavanjem unaprijed definiranih izraza. Pretpostavlja se da je sadašnja razina ne samo prepoznavanje izgovorenog već i stavljanje u odgovarajući kontekst. To pak zahtijeva mogućnost obrade vanjskih informacija. Višenamjenski borbeni avion pete generacije F-35 ima tzv. Direct Voice Input (DVI), koji se ponekad označava i kao Voice Input Control (VIC). Za DVI se zna da pilotima omogućava upravljanje navigacijskim i komunikacijskim sustavima. Kako DVI sustav postoji i na višenamjenskom borbenom avionu četvrte generacije Eurofighter Typhoon te omogućava pilotu upravljanje naoružanjem, prilično je izvjesno da tu mogućnost imaju i piloti F-35. Barem u avionima namijenjenim američkim snagama, ako ne i u onima namijenjenim izvozu.

Iznimno je važno područje uporabe AI-a obuka, posebno ona koja se provodi uz pomoć sve naprednijih simulatora. Cilj je stvoriti što stvarnije okruženje u kojem će vojnici potpuno sigurno stjecati znanja i vještine. Iduća je razina uporaba simulatora koji omogućavaju provedbu složene obuke na razini voda ili čak satnije; eskadrile ili borbenog broda počevši od razine korvete navise.

Najviša su razina simulatori koji mogu u stvarnom vremenu prikazivati ve-

like borbene operacije uz istodobno nadziranje svakog pojedinog vojnika, dočasnika i časnika uključenog u vježbu. Iako su potrebna znatna ulaganja u vrlo velik broj pojedinačnih simulatora, investicija se brzo isplati zbog povećane sigurnosti uključenih te velikog smanjenja troškova. Zapravo se troškovi svode na održavanje zgrada u kojima se nalaze simulatori te potrošnju električne energije potrebne za njihov rad.

UMJETNA SLIKA BOJIŠTA

Troškovi se mogu dodatno smanjiti ako borbeno sredstvo dobije i mogućnost djelovanja kao simulator. To rješenje

Snimka zaslona s prikazom jedne od komponenti Rafaelova računalnog sustava Puzzle koji služi za analitiku odluka u vojnim operacijama, a uvelike je baziran na umjetnoj inteligenciji

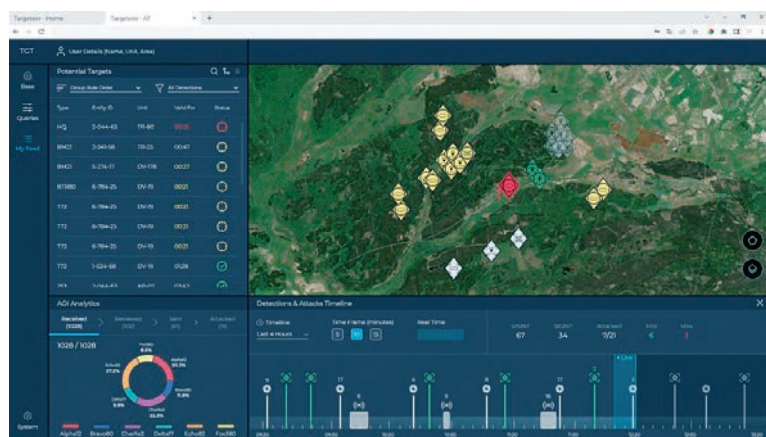

Foto: Rafael

Američko ratno zrakoplovstvo još je prije tridesetak godina procijenilo da je računalna tehnologija za zrakoplove, kad je riječ o simulatorima (na maloj fotografiji), dovoljno napredna da F-22 Raptor neće trebati dvosjednu izvedenicu. Umjetna inteligencija u tom slučaju služi za kreiranje realističnog digitaliziranog okružja za obuku

Foto: U.S. Marine Corps / Lance Cpl. Diego Benumen

mreže. Doduše, tenk će biti statičan pa posada neće doživjeti potpuno realističnu borbu.

SIMULACIJA TENKOVSKJE BORBE

TORCH-X omogućava i simuliranje borbenih djelovanja tijekom pokreta. Vozač upravlja tenkom preko slike dobivene iz kamera smještenih na vozilu, a ona se može nadopunjavati prikazima različitih zapreka, pa čak i borbenih vozila. Svi bi tenkovi Merkava 5 trebali biti opremljeni četirima kamerama koje posadi pružaju pregled okružja unutar 360 stupnjeva. Zapovjednik i ciljač tu sliku vide na svojim zaslonima, plus sliku koja dolazi iz sustava za usmjeravanje paljbe i zapovjednikova motrilačkog sustava. Mogu stoga djelovati protiv prikazanih ciljeva koji zapravo ne postoje, no za njih su vrlo stvarni.

Još je viša razina simulacijske uporabe sustava TORCH-X *borba* dviju tenkovskih postrojbi opremljenih tenkovima Merkava 5 (i drugim borbenim sustavima opremljenim sustavom

imaju najnoviji izraelski tenkovi Merkava, koji se zasad označavaju različito, primjerice kao Merkava 4 Barak ili čak Merkava 5. Simulacije su iznimno koristan rezultat ugradnje zapovjedno-nadzornog sustava iz Elbitove serije TORCH-X. U slučaju Merkave, riječ je o visokoautomatiziranom zapovjednom sustavu C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance). On prikuplja podatke sa svih mogućih platformi koje sudjeluju u nekoj operaciji u različitim domenama te ih obrađuje za preciznu taktičku sliku bojišta. Može služiti i za koordinaciju djelovanja više platformi, akviziciju ciljeva, određivanje platforme te načina neutralizacije cilja...

Drugi sustav koji omogućava da se svaka Merkava 5 pretvori u simulator jest Elbitova kaciga IronVision Helmet Mounted Display. Radi se o kacigi s vizirom s pomoću koje tenkist pred očima ima umjetnu taktičku sliku bojišta sa svim potrebnim podacima te mogućnost motrenja unutar 360 stupnjeva oko tenka. Svi podaci iz različitih izvora (uključujući i senzore tenka), kao i slika bojišnice, obrađuju se u računalu opremljenom umjetnom inteligencijom. Upravo takva računala mogu generirati i umjetnu sliku bojišta. Kako je sustav za usmjeravanje paljbe opremljen kamerama koje sliku prikazuju na zaslonima ispred zapovjednika i ciljača (oba mogu upravljati sustavom), na istim se zaslonima može prikazivati i slika generirana umjetnom inteligencijom. Sve to omogućava obuku posade u stvarnom okružju, bez izlaska tenka iz hangara. Pritom se ne uključuje motor, već se električnom energijom napaja iz

Foto: U.S. Air Force / Matthew Clouse

Pripadnici Američkog ratnog zrakoplovstva unose korisni teret u avion Cessna 208B Grand Caravan koji je u siječnju 2024. autonomno proveo logističku misiju na vježbi Agile Flag 24-1, isporučujući opremu od jedne do druge lokacije u Kaliforniji. Uz tehnologiju tvrtke Xwing, avion može taksirati, poletjeti, letjeti izbjegavajući simulirane prijetnje iz zraka i sa zemlje te sletjeti bez intervencije čovjeka

NOVE TEHNOLOGIJE

KAKO AMERIČKE ORUŽANE SNAGE VEĆ DANAS RABE AI?

Zbog sve veće važnosti umjetne inteligencije ne iznenađuje da Pentagon nerado govori o njezinoj uporabi. Ono što se zna uglavnom se odnosi na sustave i tehnička rješenja koji su podijeljeni sa saveznicima te se više ne smatraju tajnom. Barem ne njihovo postojanje.

Nije tajna da američke oružane snage rabe AI već desetljećima. Prema današnjim standardima taj je AI u početku imao vrlo ograničene mogućnosti. Svedeno je bio puno napredniji u odnosu na slične sustave u drugim zemljama. Najraniji oblik AI-a uporabljen u nekom oružju onaj je na sustavima za protuzračnu obranu MIM-104 Patriot (Phased Array Tracking Radar to Intercept on Target). Kompleksna mreža računala umrežena je kako bi sustav mogao automatski otkrivati, pratiti i gađati prijetnje. To je bilo posebno važno i još je uvijek važno za gađanje vrlo brzih ciljeva kao što su balistički projektili.

Pentagon je 2017. godine pokrenuo projekt Maven (Multi-Agent Virtual Environment) za izradu računalnog sustava koji će rabiti AI za brzu obradu podataka dobivenih s izvidničkih besposadnih letjelica, tj. stvaranje slike bojišta u gotovo stvarnom vremenu. Maven se može rabiti i za logističke operacije, automatizirani nadzor granice, traganje za krijumčarskim plovilima i slično. Navodno zbog negativnog stanovišta dijela javnosti, razvoj Mavena postao je strogo čuvana tajna. Poznato je da je sustav Maven 2020. godine tijekom testiranja u bazi Fort Bragg u Sjevernoj Karolini uspješno detektirao tenk te automatski navodio paljbu za njegovo uništenje.

Američka kopnena vojska, u suradnji s tvrtkom Palantir Technologies, dovršila je razvoj sustava TITAN (Tactical Intelligence Targeting Access Node), te su prva dva isporučena početkom ožujka 2025. godine. Riječ je o zapovjedno-nadzornom sustavu koji uz pomoć AI-a analizira i objedinjuje sliku sa svih izvidničkih i drugih platformi te automatski upravlja borbenim sustavima.

Poznato je da američka vojnoobavještajna služba DIA (Defense Intelligence Agency) rabi umjetnu inteligenciju za brže prikupljanje i obradu podataka iz dostupnih izvora. Pritom su važan dio tog sustava AI prevoditelji. Manje je poznato da i američki zapovjednici na višim i srednjim razinama raspolažu sličnim sustavom kojim mogu obrađivati podatke o borbenim sustavima, postrojbama i zapovjednicima potencijalnog protivnika. Uz pomoć AI-a taj se postupak s nekoliko dana ili čak tjedana skraćuje na nekoliko sati.

Zapovjedništva rabe AI za logistički nadzor vlastitih snaga, ali i razinu borbenih mogućnosti. Logistika je oduvijek bila važna (još je Napoleon Bonaparte rekao da vojska maršira na svojem trbuhu), no u suvremenim uvjetima ratovanja postala je presudna. Nasumično slanje streljiva i goriva po bojištu više nije opcija. Ili njihovo gomilanje u pozadini, jer će se naći na udaru protivničkih projektila. U Ukrajini su obje zaraćene strane izgubile stotine tisuća tona streljiva i goriva u skladištima koja su bila preblizu bojišta ili nisu bila dostatno osigurana.

O uporabi AI-a u američkim borbenim sustavima zna se vrlo malo, gotovo ništa. To je područje *deep learning* AI-a. To je revolucionarna grana umjetne inteligencije koja oponaša način na koji ljudski mozak uči, omogućujući računalima da prepoznaju obrasce, donose odluke i rješavaju složene probleme bez izričitog programiranja. Drugim riječima, omogućava razvoj autonomnih borbenih sustava koji će sami pronalaziti načine izvršavanja zadaća ili odgovora na uočene prijetnje. Sasvim je sigurno da borbene besposadne letjelice unutar programa Collaborative Combat Aircraft imaju barem osnove *deep learning* umjetne inteligencije.

TORCH-X), pri čemu posade vide na zaslonima protivničke tenkove kao proizvode *istočnog* (sovjetskog, ruskog ili kineskog) podrijetla. U slučaju obuke izraelskih posada to bi najčešće bili tenkovi T-80 i T-90. Teoretski bi TORCH-X trebao omogućiti vrlo velike vježbe s uporabom kopnenih, zračnih i mornaričkih snaga.

Američko ratno zrakoplovstvo (USAF) još je prije tridesetak godina procijenilo da je računalna tehnologija za zrakoplove dovoljno napredna te da njegov borbeni avion četvrte generacije F-22 Raptor II neće trebati dvosjednu izvedenicu. To je značilo da će svi piloti proći preobuku isključivo na simulatorima i tako steći dostatno znanja i vještina da sigurno obave prvi let bez potpore instruktora. Zbog toga je za svakog pilota Raptora prvi let na F-22 ujedno i prvi samostalni let na tom avionu.

Takav je princip prihvaćen i za F-35 Lightning II. S obzirom na to da se F-22 ne smije izvoziti, strani su se piloti prvi put susreli s tako naprednim

Pripadnici američkih oružanih snaga s kolegama i saveznicima iz Njemačke, Francuske i Ujedinjene Kraljevine koriste sustave VJOC (Virtual Joint Operations Center) i Maven (Multi-Agent Virtual Environment) za vođenje i planiranje operacija na vježbi Warfighter 25-4 provedenoj u svibnju 2025. u bazi Fort Hood u Teksasu

Foto: U.S. Army / Sgt. Jose Escamilla

simulatorima relativno nedavno, kad je započela obuka pilota iz zemalja koje su kupci Lightninga. Svi su piloti prošli obuku na simulatorima AMAZE (Amorphic Appearance Zero-Projector). Po svemu sudeći, to ide vrlo uspješno jer nema podataka da je bilo nesreća na prvim (samostalnim) letovima. Proizvođač aviona tvrtka Lockheed Martin tvrdi da su obuku na tim simulatorima prošle više od tri tisuće pilota iz 12 zemalja.

KAD BORBENI SUSTAVI POSTANU PAMETNI

Iduća je razina uporabe AI tehnologije ugradnja u borbene sustave. Ne samo u borbene zrakoplove i ratne brodove već i u puno više.

Spomenuli smo i tenk Merkava 5. Osim za različite funkcije obrade podataka i stvaranje sintetizirane slike bojišnice s potrebnim podacima, TORCH-X koristi se i za akviziciju ciljeva, a onda i za odabir sredstva kojim će se djelovati na taj cilj. Međutim, ta sredstva mogu biti isključivo ona koja su opremljena potrebnom konfiguracijom TORCH-X. Samohodne haubice koje bi bile opremljene sličnim zapovjedno-nadzornim sustavom pokretanim AI tehnologijom imale bi nekoliko puta veće paljbene mogućnosti, a da se pritom samo vozilo ničim ne poboljša. Prvo poboljšanje bilo bi vrlo precizno pozicioniranje vozila u prostoru i prema cilju, što u startu povećava preciznost paljbe. Drugo poboljšanje uključilo bi povećanu svijest posade o taktičkoj slici bojišta. Još bi veće poboljšanje došlo kad bi se paljbom haubica

Foto: Tomislav Brandt

upravljalo izravno iz središnjeg zapovjedno-nadzornog sustava smještena na razini zapovjedništva brigade, ali i višeg. Potpuno bi se otklonila mogućnost djelovanja protiv vlastitih snaga. Barem je jednako važno to što bi zapovjedništvo cijelo vrijeme bilo svjesno stanja svake haubice. Ne samo koliko ima streljiva i goriva već i koliko je streljiva ispalila, koliko je dugo u uporabi te koliki je umor posade.

Djelovanje logističke potpore moglo bi se automatizirati. Na najvišoj razini automatizacije uporabom besposadnih vozila. Još viša razina bila bi uporaba besposadnih borbenih vozila kojima bi zadaće davala središnja umjetna inteligencija, a ona bi ih izvršavala uporabom vlastite, interne umjetne inteligencije.

Doduše, AI nadzor leta i borbenih djelovanja u besposadnim letjelicama više nije nedefinirana budućnost, već stvarnost.

Opremanje samohodnih haubica kao što je PzH 2000 (na fotografiji) zapovjedno-nadzornim sustavom pokretanim AI tehnologijom donijelo bi nekoliko puta veće paljbene mogućnosti, a da se pritom samo vozilo ničim ne poboljša

BEZ PILOTA, ALI I BEZ OPERATERA

Američki predsjednik Donald Trump objavio je 21. ožujka 2025. u Ovalnom uredu da će novi višenamjenski borbeni avion šeste generacije imati oznaku F-47 te da je ugovor za njegov razvoj dodijeljen tvrtki Boeing.

NOVE TEHNOLOGIJE

Načelnik Stožera Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF) general David Allvin isprva je najavio da će prvi F-47 poletjeti početkom 2029. godine. Boeing je početkom rujna tvrdio da će se to dogoditi i ranije, a Allvin se tome priključio 22. rujna, rekavši da će prvi let biti 2028. godine.

Predsjednik Trump objavio je da će saveznicima vrlo rado prodavati *ublaženu* (toned-down) izvedenicu. To ne čudi jer Pentagon i USAF najavljuju kupnju samo 185 primjeraka F-47. To je čak manje nego što je serijskih primjeraka F-22 Raptora – proizvedeno ih je 187 (plus osam prototipova).

Bez obzira na svu naprednu tehnologiju koju će F-47 imati, 185 primjeraka puno je premalo da zadovolji potrebe USAF-a. Osim ako ne postoji dodatno rješenje. Ono se naziva Suradnički borbeni avion (Collaborative Combat Aircraft – CCA). USAF namjerava kupiti najmanje tisuću tih borbenih besposadnih letjelica, tj. pet puta više nego F-47. Već se iz toga vidi koji će biti glavni borbeni sustav USAF-a do kraja ovog stoljeća. Stoga ne čudi da je Northrop Grumman odustao od sudjelovanja u projektu Next Generation Air Dominance (NGAD), iz kojeg je nastao F-47, već se odlučio da će s tvrtkom Scalable Composites razviti borbeni besposadnu letjelicu Model 437 Vanguard. Ipak je u takvim letjelicama budućnost. Danas za CCA postoje dva kandidata. Prvi je General Atomicsov YFQ-42A (nastavak razvoja letjelice XQ-67A), koji je prvi put poletio 27. kolovoza 2025. Drugi je Andurilov YFQ-44, koji još čeka prvi let.

USAF od letjelica CCA očekuje potpunu autonomiju djelovanja. To znači uporabu najviše dostupne razine umjetne inteligencije. Zasad je planirano da bi više CCA letjelica djelovalo zajedno s F-47 koji bi bio svojevrsno zapovjedno središte. Međutim, to se sve više čini kao izgovor kojim je Pentagon uspio dobiti sredstva za dovršetak programa Next Generation Air Dominance (NGAD), iz kojeg je F-47 i nastao.

S druge strane, pilotski lobi Američke ratne mornarice dugo se uspješno odupirao uporabi borbenih besposadnih letjelica na nosačima zrakoplova. Jedino su pristali na uporabu Boein-

**Ilustracija
Američke kopnene
vojske koja
prikazuje kako bi
mogla izgledati
veza između
vojnika i oružnih
sustava podržana
umjetnom
inteligencijom**

gove letjelice MQ-25 Stingray, no ne kao borbene platforme, nego kao leteće cisterne. Međutim, izgleda da je s novim predsjednikom i novim ministrom obrane Peterom Hegsethom došlo do radikalne promjene. S obzirom na to da je projekt F/A-XX očito u problemima jer kasni za projektom NGAD/F-47, to nije neko iznenađenje.

JEDINO DUGOROČNO RJEŠENJE

Neki američki izvori tvrde da je projekt F/A-XX zamrznut i pred gašenjem. Kako su među njegovim najvećim problemima golemi troškovi razvoja i proizvodnje, čak i ako bude dovršen, mornaričko zrakoplovstvo vjerojatno neće dobiti ni 185 primjeraka borbenih aviona šeste generacije koliko će dobiti USAF. To dovodi mornaričko zrakoplovstvo u jako tešku situaciju jer je F/A-18 Hornet odavno zastario, a F-35C teško da je zamjena za njega. Mornaričko zrakoplovstvo nikad nije dobilo zamjenu za F-14 Tomcat.

Zbog svega očekivano zvuči vijest da su admirali popustili i pristali na pokretanje projekta palubnog CCA-a. Ugovor za izradu koncepata dobile su tvrtke Anduril, Boeing, General Atomics i Northrop Grumman. U ovom slučaju koncept zapravo znači prilagodbu postojećih projekata borbenih besposadnih letjelica za uporabu s nosača zrakoplova.

Iako je jedan od zahtjeva za mornarički CCA taj da letjelice moraju biti sposobne djelovati zajedno s borbenim avionima četvrte (F/A-18), pete (F-35) i šeste generacije (F/A-XX), lako bi se moglo dogoditi da će morati djelovati samo s F-35C. A onda vrlo brzo, ako projekt F/A-XX propadne, i samostalno. Američka ratna mornarica želi odmaknuti nosače zrakoplova što dalje od potencijalnih protivnika naoružanih protubrodskim balističkim i hipersoničnim oružjem. Stoga zahtijeva da F/A-XX ima borbeni polumjer djelovanja od najmanje tisuću nautičkih milja (1800 km). To je puno više od borbenog polumjera djelovanja F-35C (oko 600 nautičkih milja). Potrebna udaljenost za borbeno djelovanje moći će se postići u kombinaciji s autonomnom letećom cisternom MQ-25 Stingray,

Ilustracija: U.S. Army Research Laboratory / T'ae Ellis

no to nikad nije najsretnije rješenje. Posebno ne za avione koji djeluju s nosača zrakoplova.

Stoga su jedino dugoročno rješenje palubne borbene besposadne letjelice vrlo velikog doleta sposobne za autonomno djelovanje.

U tom smjeru idu i kineske oružane snage, koje svako malo pokažu novu borbenu besposadnu letjelicu. Europski projekti razvoja višenamjenskih borbenih aviona šeste generacije također predviđaju istodobni razvoj borbenih besposadnih letjelica.

PREVIŠE PODATAKA ZA OBRADU

Postojeće mogućnosti uvezivanja svih sudionika borbenih djelovanja stvaraju problem goleme količine podataka koju je sve teže obraditi. Prilikom akcije usmjerene na Osamu bin Ladenu početkom svibnja 2011. svaki je pripadnik američke mornaričke specijalne postrojbe Naval Special Warfare Development Group (poznatije kao SEAL Team Six) bio opremljen kamerom čija se slika u stvarnom vremenu prenosila u Zapovjedništvo, ali i u Bijelu kuću. Predsjednik Trump nedavno se pohvalio da je početkom rujna uživo gledao kako letjelice Američke ratne mornarice uništavaju krijumčarsko plovilo na području južnih karipskih otoka. Teško je i zamisliti koliko podataka treba obraditi tijekom odnosno nakon takvih *prijenosa*.

Iznad bojišta u Ukrajini svakodnevno lete na tisuće besposadnih letjelica svih namjena i veličina. Čak i one najmanje, namijenjene za jednokratnu uporabu uništavanja cilja zalijetanjem u njega, opremljene su kamerom i dvosmjernom vezom preko koje operater upravlja letom. Na putu od mjesta polijetanja do mjesta udara u cilj svaka ta bespilotna letjelica cijelo vrijeme snima prostor ispod sebe, tj. izviđa, te otkriva druge potencijalne ciljeve.

Problem je obiju zaraćenih strana u tome što terabajti informacija ostaju neobrađeni, tj. snimke besposadnih letjelica analiziraju ljudi koji sjede pred zaslonima i koje zanima samo njihova zona djelovanja. Posljedica je da viša zapovjedništva dobivaju podatke na način ne puno napredniji u odnosu

POPUNJAVANJE PRAZNINE

Dolazak hipersoničnog oružja dodatni je razlog za uporabu automatiziranih zapovjedno-nadzornih sustava u protuzračnoj obrani. Zbog vrlo velikih brzina leta hipersoničnih projektila, vrijeme djelovanja PZO-a znatno je skraćeno. Stoga se djelovanje mora automatizirati bez čovjeka u sustavu odlučivanja. Već danas najsuvremeniji PZO sustavi imaju mogućnost automatskog djelovanja. Međutim, mora se postići automatska obrada podataka te odluka o djelovanju. U tom smjeru ide europski program objedinjenog nadzora zračnog prostora nazvan Jewel. Glavna namjena Jewela bila bi rano otkrivanje balističkih i krstarećih projektila. Puno važniji segment europske proturaketne obrane trebao bi biti sustav Odin's Eye II, koji bi činili izvidnički sateliti. Nažalost, razvoj tog sustava u jako je ranoj fazi te će proći desetljeća prije nego što postane potpuno operativan. Zbog toga bi Jewel trebao barem donekle popuniti prazninu. Jewel bi usto trebao znatno povećati učinkovitost paneuropskog protuzračnog/proturaketnog projekta European Sky Shield Initiative (ESSI).

Izvor: Europska unija / European Defence Fund

EUROPEAN UNION
EUROPEAN DEFENCE FUND

ODIN'S EYE II
multinational Development Initiative for a Space-based missile early warning architecture II
SELECTED PROJECTS EUROPEAN DEFENCE FUND (EDF) 2022

CALL TITLE:	Development actions
TOPIC TITLE:	Space-based missile early warning
DURATION OF THE PROJECT:	36
TYPE OF ACTIVITIES:	Studies, Design
ESTIMATED TOTAL COST:	€ 14,200,000.00
MAXIMUM EU CONTRIBUTION:	€ 14,200,000.00

SHORT DESCRIPTION OF THE PROJECT:
ODIN'S EYE II will provide a European Space-Based Missile Early Warning system.

ODIN'S EYE II contributes to the further development of a European space-based missile early warning (SBMEW) architecture initiated under ESDP. The target system addresses timely warning, tracking and identification of ballistic missiles against launch, trajectory and point of entry (PECE) threat as well as proliferation threat. The project will develop and demonstrate autonomous efforts to collect data for missile launch and trajectory, and provide early warning to support the command and control security threats. Related PECE project: Treaty Warning and Interception with Space-based Threat Detection Platform.

#StrongerEurope
EUDefenceIndustry

10 November 2022. Read the report in the press, contact agencies and your local defence attaché.

Dio dokumenta kojim Europski obrambeni fond ukratko predstavlja sustav Odin's Eye II

na zapovjedništva u Drugom svjetskom ratu. Protok nekih podataka, posebice od velikih izvidničkih besposadnih letjelica, vrlo je brz. Ali on ne daje prikaz cjelokupne taktičke situacije. Kad bi samo jedna od strana uspjela iskoristiti računala s AI-em za obradu trećine dostupnih, a neobrađenih podataka, mogla bi okrenuti situaciju u svoju korist. Povećanjem na 50 %, ta bi strana počela uspješno izvoditi i veće operacije. Povećanje obrade podataka na dvije trećine omogućilo bi pobjedu u ratu uz strahovito povećanje protivnikovih gubitaka, i to bez znatnijeg povećanja borbenih mogućnosti postojećeg oružja. Samo bi se povećala razina njegove učinkovitosti. Sve to povećanjem razine slike stanja na bojištu. U taj koncept nisu uračunate mogućnosti da AI nudi zapovjednicima moguća rješenja, jer je to bitno viša razina. Zapovjedno-nadzorni AI sustav s tom mogućnošću trebao bi u stvarnom vremenu obrađivati više od 70 % dostupnih informacija. Preduvjet je da je spušten barem do razine pješačkog voda (znači da barem jedna osoba u vodu ima terminal kojim je povezana sa zapovjedno-nadzornim sustavom), te svakog tenka, borbenog vozila pješaštva i samohodne haubice. Tijekom obrade trebao bi na zaslonima prikazivati zapovjednicima, ali i vojnicima na terenu, sve otkrivene protivničke položaje i upozoravati na kritična mjesta.

PODLISTAK

PROJEKTI EUROPSKE OBRAMBENE INDUSTRIJE (VIII. DIO)

AIRBUS A400M ATLAS – USPJEH ILI NEUSPJEH?

Korijeni aviona Airbus A400M Atlas u 1982. su godini i programu, tj. grupi Future International Military Airlifter (FIMA). Bio je to vrlo ambiciozan paneuropski projekt razvoja transportnog aviona. Iako bi danas mnogi rekli: bolje da nije bio takav. Naime, razvoj A400M bio je dugačak, pun poteškoća i zbog toga preskup. *Okidač* za avion pojavio se na samom početku 1980-ih, neke zapadnoeuropske članice NATO-a željele su novu srednju platformu za zračni transport. FIMA-u su osnovali francuski Aérospatiale, britanski British Aerospace (BAe), zapadnonjemački Messerschmitt-Bölkow-Blohm (MBB), ali i američki Lockheed. Naime, tražila se zamjena za njemačko-francuski avion Transall C-160 (Transall = Transporter Allianz), ali i za Lockheedov C-130 Hercules. Amerikanci su se 1989. povukli iz FIMA-e i posvetili se poboljšanom Herculesu u inačici C-130J. Bili su u pravu jer se Hercules proizvodi i tražen je još dandanas. Kako su preostali samo Europljani, za program je 1990. formiran novi združeni pothvat Euroflag (European Future Large Air-

craft Group). Uz prijašnje Aérospatiale, British Aerospace i njemačku DASA-u (Deutsche AeroSpace AG, preuzela MBB), priključeni su talijanska Aeritalia i španjolska Construcciones Aeronáuticas SA (CASA). Tijekom 1992., pridružile su se i tvrtke SABCA i SONACA (Belgija), OTMA (Portugal) i TAI (Turska). Tijekom 1997. razvili su koncept European Staff Requirement (ESR) kojim su definirani osnovni zahtjevi zainteresiranih zemalja za četveromotorni transportni avion. Bile su to zemlje iz kojih su proizvođači i dolazili: Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Portugal, Španjolska, Turska i Ujedinjena Kraljevina.

UDRUŽIVANJA I PREUZIMANJA

Za realizaciju razvoja i proizvodnje transportnog aviona u siječnju 1999. osnovana je tvrtka Airbus Military. Samo godinu dana poslije osnovana je paneuropska tvrtka EADS (European Aeronautic Defence and Space Company), koja je preuzela projekt kao vrhovna organizacija. Iste godine projekt je dobio konkretan naziv A400M. Situacija s udruživanjima i preuzimanjima bila je kompleksna, što nije bilo dobro za kontinuitet projekta. Primjerice, tvrtka Alenia, tj. Italija, povukla se iz programa u listopadu 2001. Jako bitan trenutak došao je u svibnju 2003.: Airbus Military je s europskom Organizacijom za združeni razvoj naoružanja (Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement - OCCAR) potpisao ugovor o proizvodnji 180 aviona A400M, što je bilo puno manje od početnih ambicija koje su navodno dosegnule 288 aviona. Među sedam europskih zemalja najviše su naručile Njemačka i Francuska: 60, odnosno 50 primjeraka, pa su i dobili velik

TEKST
Mario Galić

Početna ideja oko velikog paneuropskog projekta bila je jednostavna: transportni avion koji će zamijeniti Transalle C-160 i C-130 Herculese, imat će kapacitete i za taktički i za strateški prijevoz

Foto: U. S. Army / Sgt. Aiden O'Marra

udio u razvoju i proizvodnji. Španjolska je naručila 27 aviona, a tamošnja tvrtka CASA (koja će postati dio Airbus Militaryja) proizvodila je gondole motora, horizontalne stabilizatore te obavljala završnu montažu i ispitivanja aviona. Ujedinjena Kraljevina naručila je 25 Atlasa, ali Airbus UK proizvodio je tek krila, a u suradnji s njemačkim i belgijskim tvrtkama još i pretkrilca te zakrilca. Belgijska narudžba navela je sedam aviona, pa je tamošnja industrija proizvodila i vrata glavnog stajnog trapa. Turska je naručila deset aviona, i dobila prilično velik udio u proizvodnji: dio središnjeg i stražnjeg trupa, spojere, alerone, vrata i konus na kraju trupa. Luksemburg je naručio samo jedan avion, pa njegove tvrtke nisu izravno sudjelovale u proizvodnji.

Prva narudžba izvan Europe došla je 9. prosinca 2004. – osam aviona vrijednih 837 milijuna eura za južnoafričko ratno zrakoplovstvo, uz opciju za dodatnih šest. U prosincu 2005. potpisan je i ugovor za isporuku četiri aviona Maleziji. Čile je potpisao Memorandum o razumijevanju (MoU) za tri aviona, ali poslije je odustao. Velik potencijalni kupac bila je Kanada koja je sa 17 taktičkih transportnih aviona trebala zamijeniti svoje Herculese u inačici CC-130, pa je najveći konkurent bio Lockheed Martin koji je nudio avione C-130J. Kanada je objavila natječaj sredinom 2006., ali onda je *na brzinu* kupila četiri veća aviona, Boeingove C-17 Globemastere III, jer je hitno trebala transportne kapacitete za velike udaljenosti, primjerice za misiju u Afganistanu. Novi udarac za Airbus došao je krajem 2007., Kanada se odlučila za 17 novih C-130J (CC-130J u kanadskoj inačici). Amerikanci su mogli brže isporučiti avione,

Padobranici iskaču iz aviona A400M njemačkog Luftwaffea 20. rujna 2025. tijekom vježbe Falcon leap 2025 u Nizozemskoj

to su i učinili do svibnja 2012. godine. Sve to ne čudi jer A400M prvi je put poletio tek 11. prosinca 2009.

TRNOVIT RAZVOJ

Kako je došlo do tih odgoda? Početna ideja bila je jednostavna: transportni avion koji će zamijeniti Transalle C-160 i C-130 Herculese, imat će kapacitete i za taktički i za strateški prijevoz. Bilo je različitih ideja. Nijemci su predlagali da se ne počinje od *praznog papira* nego da se odabere kombinacija ukrajinskog Antonova An-70 i europskog motora. U neku ruku, bio je to logičan prijedlog jer je An-70 barem po proklamiranim karakteristikama bio bolji avion od A400M. No ostali se partneri, pod pritiskom domaćih tvrtki koje su htjele zaraditi na projektu, nisu složili. Umjesto toga počeo je trnovit razvoj. Airbus Military provodio je razvoj na komercijalnoj osnovi - za pokretanje razvoja tražio je minimalnu količinu narudžbi, da se, kao i kod komercijalnih aviona, pokriju troškovi. Ugovori za kupnju bili su sklopljeni tako da one-moguće europske zemlje uključene u

PODLISTAK

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Jade M. Caldwell

Britanski Atlas u bazi Američkog ratnog zrakoplovstva na pacifičkom otoku Guam 17. srpnja 2025. Airbusov TP400-D6 je sa snagom od 13 000 KS dandanas najsnažniji turboelisni motor koji su proizvele industrije zapadnih zemalja, nadmašuje ga tek stari motor iz sovjetske ere Kuznjecov NK-12MP

projekt od naknadnog odustajanja od narudžbi. To je trebalo spriječiti da se poremeti raspodjela poslova po zemljama, da se povećavaju cijene zbog manje aviona, te da se rokovi razvoja i proizvodnje probijaju. Međutim, Airbus Military i njegovi partneri nisu uspjeli. Tijekom 2008. i 2009. program razvoja zapao je u velike i brojne probleme. Prvi let prvog prototipa, izvorno planiran za 2008., odgođen je za 2010. uz najave daljnjih odgađanja.

Zanimljivo, prvi prototip MSN 001 dovršen je još početkom 2008., što znači da je dulje vrijeme prije prvog leta stajao u pogonima Airbus Militaryja u San Pablou pokraj Seville. Štoviše, 2009. godine već je gotovo bio dovršen i drugi prototip Q2. Predstavnici tvrtke govorili su da bi MSN 001 mogao letjeti, ali ne i zašto nije poletio 26. lipnja 2008. prilikom predstavljanja. Problem je bio u tome što avion tada nije imao uporabljive motore.

Razvoj motora posebna je priča. Paneuropski avion trebao je dobiti paneuropski motor. Za njegov razvoj 2002. osnovana je posebna konzorcijska tvrtka EPI (Europrop International GmbH). Udjele su imali njemački MTU Aero Engines (28 posto), britanski Rolls-Royce (28 posto), francuska Snecma (danas Safran, 28 posto) te španjolski ITP (Industria de Turbo Propulsores - 16 posto). Airbusov turboelisni motor TP400-D6 snage 11 000 KS jedini je proizvod EPI-ja. No, njegov razvoj bio je jedan od glavnih razloga kašnjenja projekta A400M. Prvi let motora izvorno je planiran za početak 2007., no ne na Atlasu nego na modificiranom C-130K Herculesu W.2. No, testiranja na zemlji pokazala su probleme, pa su letna testiranja u zrakoplovnoj bazi Istres kod Marseillea kasnila sve do 17. prosinca 2008. Zanimljivo, TP400-D6 je sa snagom od 9694 kW (13 000 KS) dandanas najsnažniji turboelisni motor koji su

proizvele industrije zapadnih zemalja, nadmašuje ga tek stari motor iz sovjetske ere: Kuznjecov NK-12MP. S dvjema protusmjernim elisama snagom nadmašuje 11 030 kW (15 000 KS) i rabi se na avionima Tu-95MS i Tu-142.

ODGODE I OTKAZI

Još jedan problem s Atlasovim motorom pojavio se tijekom 2008. i bio je povezan sa sustavom digitaliziranog nadzora rada motora FADEC (Full Authority Digital Engine Control). Naime, zbog različitih propusta nije dobio potreban certifikat Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa (EASA). Postupci koje je morala provesti Agencija još su odgodili testiranja TP400-D6, no napokon su na spomenutom Herculesu okončana 30. rujna 2009. Dalje je sve išlo brže: prototip MSN 001 s motorima TP400-D6 prvu je vožnju po stajanci i rulnicama obavio 23. studenog 2009., a 11. prosinca konačno je poletio. Dakle, ipak prije crnih predviđanja o 2010. godini ili čak poslije. Međutim, motor je dobio certifikat EASA-e tek 6. svibnja 2011. Zbog toga je pokretanje serijske proizvodnje jako kasnilo. Jedan od većih problema, koji nikad nije do kraja riješen, bila je prevelika prazna masa koja smanjuje korisnu nosivost. Zanimljivo je da na službenim stranicama proizvođača nemaju točne specifikacije A400M, već samo da je najveći dolet 8900 km (bez podatka pri kojoj nosivosti), brzina M 0,72 (0,72 Macha), zapremnina teretnog prostora 340 m³ (bez dimenzija), te na kraju nosivost 37 tona. Ni spomena o masama, pogotovo ne praznoj masi.

Odgode su dovele do još teških posljedica za program. Njemačka je smanjila inicijalnu narudžbu sa 60 na 53, a Ujedinjena Kraljevina s 25 na 22 zrakoplova. Južna Afrika naručila je osam aviona, ali bila je nezadovoljna zbog sporosti i rasta troškova. I ne samo to, tamošnje tvrtke nisu imale udio u proizvodnji koji bi smatrale dovoljnim. Nisu bile nositelj proizvodnje ni jednog dijela, nego su se trebale zadovoljiti statusom podgovarača. Svi ti razlozi doveli su do toga da je Južna Afrika 5. prosinca 2009. otkazala narudžbu, dakle, malo prije prvog leta prototipa. Unatoč narudžbi tek četiri letjelice iz 2005., Malezija koja će ispasti prvi kupac izvan Europe za svoje je tvrtke uspjela osigurati povoljniji udio u projektu: proizvodi neke kompozitne elemente aviona. Na kraju, nakon bezbrojnih odgoda i rasta troškova, francusko ratno zrakoplovstvo 1. je kolovoza 2013. postalo prvo u svijetu koje je primilo serijski primjerak Airbusa A400M Atlas. Do travnja 2025. narudžbe su došle do 178 aviona. No, nije ih bilo puno nakon 2005. godine - Kazahstan je u rujnu 2021. naručio dva primjerka. Indonezija u prosincu iste godine dva uz opciju kupnje još četiri. I to bi za sada bilo sve. Do sada je isporučen 131 primjerak. Airbus u međuvremenu pokušava nastaviti razvoj i proširiti sposobnosti aviona. Spominje se, među ostalim, povećanje korisne nosivosti na 40 tona, kapaciteti za elektroničko ratovanje, uloga *matičnog broda* za dronove, protupožarno djelovanje...

Je li A400M uspjeh ili neuspjeh? Da je prihvaćen njemački prijedlog s otkupom licencije za proizvodnju ukrajinskog Antonova An-70 cijeli bi program možda bio puno jeftiniji i ne bi bilo kašnjenja. U ovom trenutku, kritičari kažu da je program na samoj granici isplativosti. Bez novih narudžbi, proizvodna linija u Španjolskoj mogla bi biti zatvorena 2028. ili 2029. godine.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232 od 5. svibnja 2025., objavljuje

Poništava se Interni oglas za popunu dužnosti u Multinacionalnom divizijskom zapovjedništvu – Centar (HQ MND-C), Székesfehérvár, Mađarska

Poništava se Interni oglas za popunu dužnosti u Multinacionalnom divizijskom zapovjedništvu – Centar (HQ MND-C), Székesfehérvár, Mađarska, objavljen 23. rujna 2025. na internetskim stranicama Ministarstva obrane, 23. rujna 2025. na Glavnom portalu u sustavu LOTUS Ministarstva obrane i Oružanim snagama RH i 26. rujna u Hrvatskom vojniku

**i objavljuje novi INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti u Multinacionalnom divizijskom zapovjedništvu –
Centar (HQ MND-C), Székesfehérvár, Mađarska, koji glasi:**

1. Deputy Chief of Staff Support, HQ MND-C, OF-5

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

2. stožerni časnik (Intel Planner), G2 Intelligence, OF-2/3

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

3. stožerni časnik (Manpower), DCOS Support, ACOS G1, Manpower Section, OF-2/3

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3322
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

4. stožerni časnik (Duty Officer/PR), DCOS OPS, G3 Operations, OF-2/3

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 2222
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

5. stožerni dočasnik (Operations), DCOS SPT, G-ENG, OPS&INTEL, OR-6/7

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 2222
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Predviđeno vrijeme upućivanja na navedene dužnosti je kolovoz 2026. godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

Rat je zaustavio olimpijski plamen, no
St. Moritz 1948. ponovno ga je zapalio,
a Oslo 1952. donio nove snježne pobjede i
slavlje sporta

POVIJEST ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGARA (III. DIO)

POVRATAK IGARA NAKON RATA

Pete po redu Zimske olimpijske igre trebale su biti održane 1940. godine u Japanu, a domaćin je trebao postati Sapporo. Još 1936. na zasjedanju MOO-a Sapporo je dobio domaćinstvo igara, međutim u srpnju 1938. godine Japan je zbog drugog rata između Kine i Japanskog Carstva vratio domaćinstvo MOO-u na raspolaganje. MOO je domaćinstvo zatim dodijelio St. Moritzu gdje su se već igre održale 12 godina prije, međutim zbog nesuglasica između organizatora i MOO-a oko nastupa skijaških instruktora, MOO je povukao odluku pa je u lipnju 1939. odlučio domaćinstvo dodijeliti ponovno Garmisch-Partenkirchenu u kojem su bile održane zadnje igre. U istom vremenu MOO je odlučio da će talijanska Cortina D'Ampezzo biti domaćin igara 1944. Međutim, Njemačka je tri mjeseca poslije izvršila invaziju na Poljsku što je značilo da će prvi put u povijesti Zimske olimpijske igre biti otkazane. Baš kao i Ljetne, Zimske olimpijske igre propustit će dva olimpijska ciklusa zbog Drugog svjetskog rata. Njemačka nakon otkazanih igara do danas nije dobila domaćinstvo organizacije ZOI-a (Zimskih olimpijskih igara). Cortina će pak svoje domaćinstvo čekati do 1956. godine. Posljedice rata bile su goleme, ponajviše u ljudskim žrtvama, ukupno je 403 olimpijca koji su se natjecali na ranijim igrama izgubilo život, od čega ih je 64 umrlo u nacističkim koncentracijskim logorima.

ST. MORITZ 1948. - IGRE OBNOVE

Nakon rata odlučeno je da se olimpijski pokret nastavi. Iako je u svijetu vladala velika financijska kriza i svijet se tek oporavljao od katastrofa Drugog svjetskog rata, Zimske igre dočekale su svoj novi početak u St. Moritzu. Švicarsko skijalište bio je logičan izbor za domaćina petog izdanja ZOI-a, ponajviše zbog infrastrukture, ali i činjenice da je Švicarska za vrijeme Drugog svjetskog rata bila neutralna, te

St. Moritz je 1948. bio simbol novog početka — prve Zimske olimpijske igre održane su nakon što su igre 1940. i 1944. otkazane zbog Drugog svjetskog rata

nije bila pod okupacijom ijedne strane. St. Moritz je relativno brzo i efikasno mogao pripremiti domaćinstvo igara. Doduše, jednako je to mogao i Garmisch-Partenkirchen, međutim taj prijedlog nije bio u razmatranju. St. Moritz je 1948. bio simbol novog početka - prve Zimske olimpijske igre održane su nakon što su igre 1940. i 1944. otkazane zbog Drugog svjet-

Skakaonica Holmenkollen,
igre u Oslo 1952.

Foto: Robert Charles Wise DigitaltMuseum:
Holmenkollbakken CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons

Igre u Oslu bile su nagovještaj početka jačeg i snažnijeg zimskog olimpijskog pokreta kojim je Oslo utabao put i dao smjernice za nove naraštaje ostavljajući iza sebe svu problematiku koju su stvorili ratovi i kontroverze

Foto: P.A. Røstad - Oslo MuseumCC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons

skog rata. Sama činjenica da su se olimpijske zastave ponovno vijorile imala je velik simbolički značaj: sportska zajednica ponovno se okuplja u duhu mira i natjecanja.

Na igrama se natjecalo 669 sportaša od čega 592 sportaša i 77 sportašica iz 28 zemalja. Igre su održane od 30. siječnja do 8. veljače. Natjecalo se u devet sportova, a Njemačka i Japan, iako im nije službeno bio zabranjen nastup, zamoljene su da zbog još uvijek svježih ratnih rana ne sudjeluju. Igrama su se priključile i nove države poput Danske. Uvedeni su i pokazni sportovi poput vojne ophodnje (preteče biatlona) te zimskog petoboja koji nikad nije zaživio. Unatoč činjenici da su već bili domaćini igara, organizirati događaj u roku manje od 18 mjeseci od dana dodjeljivanja domaćinstava bio je izazovan za Švicarsku, ali logičnost izbora i manjak potencijalnih destinacija bile su presudne.

Alpsko skijanje na igrama u St. Moritzu dobilo je nove discipline. Spust i slalom više nisu bili vrednovani samo kao dio alpske kombinacije već su postale zasebne discipline. Bio je to uvod u moderno skijanje koje će konture današnjeg skijanja razvijati kroz iduća desetljeća.

Slalom na Olimpijskim igrama u Oslu

TEKST
Ivan Šurbek

Spajanje spusta i sloma omogućilo je Francuzu Henriju Oreilleru postati najuspješniji sportaš na ovim igrama. Osvojio je zlato u kombinaciji i spustu, te broncu u slalomu. Oreiller se kasnije ostavio ovog natjecanja, te se kao ljubitelj brzine odlučio okušati u automobilističkim utrckama, a nastup na jednoj od njih stajat će ga života.

Martin Lundström, švedski skijaški trkač također je osvojio dva zlata u skijaškom trčanju na 18 km i u štafeti 4 x 10 km. Značajan za ove igre bio je i Francuz James Couttet koji je na ovim igrama osvojio dvije medalje u alpskom skijanju, a poslije će postati poznat kao jedan od dizajnera modernog ski-lifta. Petter Hugsted osvojio je zlato na velikoj skakaonici, a njegov život obilježio je boravak u zatočeništvu tijekom Drugog svjetskog rata kad je zbog njemačke okupacije Norveške završio u koncentracijskom logoru.

Skeleton je nakon igara u St. Moritzu 1928. drugi put vraćen u program ZOI-a. Radi se o adrenalinskom sportu u kojem se natjecatelji sanjkama spuštaju niz posebnu stazu okrenuti glavom prema naprijed. Nakon ovih igara skeleton će ponovno ispasti iz programa ZOI-a, te će se ponovno u programu naći tek 54 godine poslije na igrama u Salt Lake Cityju. Amerikanac John Heaton, tada 40-godišnjak, osvojio je na igrama u St. Moritzu svoje drugo srebro na ZOI-u u ovom sportu, te ponovio uspjeh ostvaren 20 godina prije na istom mjestu.

Norveška i Švedska bile su najuspješnije nacije na ovim igrama s ukupno deset odličja. Domaćini Švicarci osvojili su također deset odličja, ali ih je jedno zlato manje udaljilo od diobe mjesta na samom vrhu.

Dok su se na igrama neki sportovi vraćali i stvarali ekspanziju poput skijanja, te su stvari tekle glatko i uvodili se noviteti, istodobno u hokeju i drugim sportovima događale su se sporne situacije poput pitanja amaterskog statusa i sporna kanadska prijava u hokeju koje su iznijele na vidjelo potrebu za jasnijim pravilima i međunarodnom koordinacijom.

NA IGrama U ST. MORITZU BILO JE POKUŠAJA ŠIRE MEDIJSKE PRISUTNOSTI

Igre su bile jedne od prvih na kojima su vijesti i snimke išle u eter relativno brzo, iako televizijski prijenos još nije bio u potpunosti razvijen, što će doći tek s igrama u Oslu 1952. Zaključak igara u St. Moritzu bio je pozitivan jer je pokazao da je sport ostavio rat iza sebe. Rane su još bile duboke, ali povezivanje putem sporta svakako je bio dobar znak povratka u solidarnost. Zanimljivo, igre u St. Moritzu ostaju do danas posljednje igre održane u Švicarskoj.

OSLO 1952. - IGRE RAZVOJA

Igre u Oslu bile su nagovještaj početka jačeg i snažnijeg zimskog olimpijskog pokreta kojim je Oslo utabao put i dao smjernice za nove naraštaje ostavljajući iza sebe svu problematiku koju su stvorili ratovi i kontroverze.

Pokušaji Osla da postane domaćin igara trajali su dulji niz godina. Norveška je bila poznata kao zemlja zimskih sportova, te su domaćinstvo pokušali dobiti još 1936. i 1948., ali rat je poremetio njihove planove vezane uz domaćinstvo. Velika želja za domaćinstvom bila je potkrijepljena i rezultatima. Norveška je na prijašnjih pet izdanja čak četiri puta bila najuspješnija

Foto: Tedd Dutton via Wikimedia Commons

Stein Eriksen, norveški skijaš i osvajač zlatnog odličja u veleslalomu. Bio je prva skijaška zvijezda u svijetu s obzirom na to da je opisivao kao zgodan, dotjeran i karizmatičan. Poznavali su ga kao čovjeka koji stoji s dvije noge čvrsto na zemlji, a njegov stav i javni nastupi to su potvrđivali. "Budi čvrst, budi samouvjeren. Ali nikad nećeš biti cjelovita i sretna osoba ako nisi ponizan"

nacija. Ranija preporuka Londona bila je važna za Oslo u dobivanju domaćinstva. Prvi je put upravo grad bio domaćin gotovo svih događaja, odnosno njegovo metropolitansko područje. Jedino su skijaške utrke održane u nešto udaljenijem Norefjellu. Većina natjecanja održavala se na stadionu Bislett, kao glavnoj lokaciji, dok su se nordijske discipline i skijaški skokovi održavali u Holmenkollenu. Igre su održane od 14. do 25. veljače, a službena ceremonija otvaranja bila je predviđena za dan poslije, iako je nekoliko manjih ceremonija održano prvog dana igara. Ono što posebno vrijedi istaknuti vezano uz igre u Oslu formiranje je Olimpijskog sela u kojem su sportaši boravili za vrijeme igara. Bilo je to prvo Olimpijsko selo na nekim Zimskim igrama. Natjecalo se čak 694 sportaša iz 30 država, a Njemačka i Japan vratili su

Foto: digitaltmuseum.no via Wikimedia Commons

Arnfinn Bergmann, zlatni u skijaškim skokovima

Norveška i Švedska bile su najuspješnije nacije na igrama u St. Moritzu s ukupno deset odličja. Domaćini Švicarci osvojili su također deset odličja, ali ih je jedno zlato manje udaljilo od diobe mjesta na samom vrhu

Grethchen Fraser, Austrijanka na slalomskoj utrci

se nastupima na ovim igrama nakon što su zbog rata bili izostavljeni u prethodnom ciklusu. Sovjetski Savez bio je u ulozi promatrača igara, pripremajući se tako za svoj debi-tantski nastup na sljedećim igrama.

Prvi put u povijesti ZOI-a, olimpijski je plamen prenesen štafetom, slično kao na Ljetnim igrama. Plamen je upaljen u Morgedalu, rodnom mjestu norveškog skijaša Sondre Norheima (1825. - 1897.), a ne u Olimpiji (Grčka), jer se radilo o Zimskim igrama. Norheimu je na taj način prvi put odana počast s obzirom na to da se radilo o čovjeku koji je bio utemeljitelj skijanja i tvorac popularnog skijaškog doskoka nazvanog Telemark.

Ovo su bile prve igre održane u nekoj nordijskoj zemlji, a

Foto: Tacoma-Pierce County Sports Museum via Wikimedia Commons

Igre u Oslu bile su i prve igre održane u glavnom gradu neke države. Prvi je put neke igre otvorila žena, princeza Ragnhild kći norveškog kralja Olava V.

Foto: PA. Rostad; Oslo Museum CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons

U Oslu Austrijanci započinju svoju dominaciju u skijanju. Osvojili su čak sedam medalja, iako samo dvije zlatne, ali brojnost medalja dovoljno je pokazivala koliko su Austrijanci u skijanju bili dominantni. Njihova dominacija u skijanju nastavila se kasnije, a danas su najuspješnija nacija svih vremena u ovom sportu. Trude Beiser osvojila je na igrama ukupno tri medalje, a u Oslu je srebro osvojeno četiri godine prije pretvorila u zlato. Danas Beiser ima 97 godina te je jedna od najstarijih živućih olimpijskih pobjednica.

Amerikanka Andrea Mead Lawrence bila je ipak najdominantnija skijašica na ovim igrama. Osvojila je zlato u

iste je godine Helsinki postao domaćin ljetnih igara. Trošak organizacije igara odlučila je snositi gradska organizacija Osla u zamjenu za kompletne prihode. Oslo sportovima pridodaje neke nove discipline, pa se razvoj skijanja širi ekstremno brzo. U programu je privremeno ukinuta alpska kombinacija, ali uvedena je nova disciplina veleslalom koji se danas smatra glavnom i osnovnom skijaškom disciplinom. Uz veleslalom, skijaši su se natjecali u slalomu i spustu.

Ceremonija otvaranja s igara u Oslu

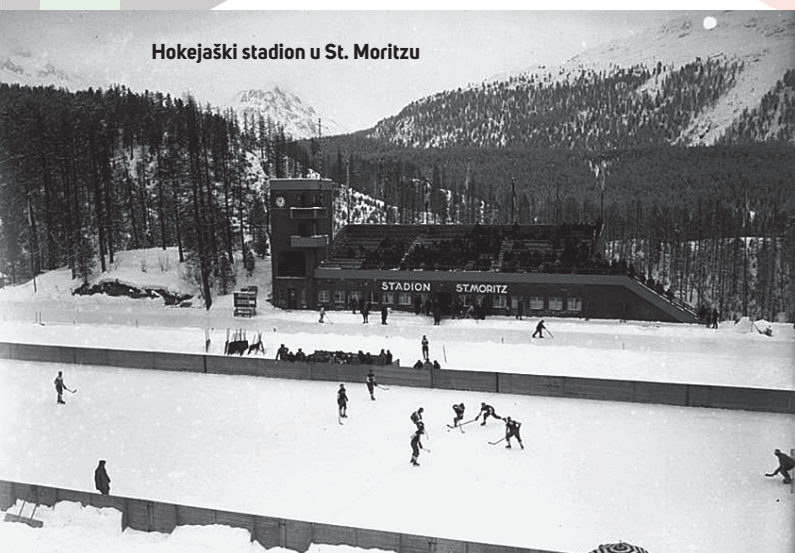
obje tehničke discipline, slalomu i veleslalomu te postala prva skijašica kojoj je to pošlo za rukom. U skijaškim skokovima Norvežani su nastavili svoju dominaciju. Bili su ujedno do tada i jedina nacija koja je na svim dotadašnjim igrama osvajala zlata u ovom sportu. Ovaj put to je pošlo za rukom Arnfinnu Bergmannu.

Hjalmar Andersen bio je najuspješniji sportaš na ovim igrama. Norvežanin je osvojio tri zlata u brzom klizanju i to u disciplinama na 1500, 5000 i 10 000 metara. Radio je kao dostavljač, a poslije i kao vozač kamiona. Jedan je od najpopularnijih norveških sportaša svih vremena, a dobio je nadimak King Glad u prijevodu Kralj Veseli ili Sretan Kralj zbog svojeg vedrog raspoloženja i vesele naravi. Za života su mu podignuta četiri kipa u čast. U Trondheimu, Hamaru, Rødøyu i ispred stadiona Bislett u Oslu. Preminuo je u dobi od 90 godina.

U Oslu se prvi put u programu našlo skijaško trčanje za žene, a hrvatska predstavnica bila je Nada Birko-Kustec. Najstarija je i prva Hrvatica koja je nastupila na ZOI. Rođena je i odrasla u Mrkoplju, a ostvarila je impresivnu sportsku karijeru. Na igrama je nastup završila na 14. mjestu, a u karijeri se ističu rezultati ostvareni na državnim prvenstvima u kojima je često pobjeđivala favorizirane slovenske sportašice. Preminula je 2020. godine kao najstarija hrvatska olimpijka.

Igre su bile iznimno uspješne. Uvedene su brojne novosti, sport se ubrzano razvijao, povećao se broj sudionika i sudionica. Igre u Oslu bile su i prve igre održane u glavnom gradu neke države. Prvi je put neke igre otvorila žena, princeza Ragnhild kći norveškog kralja Olava V.

Bila su ovo i posljednje igre u kojima je Norveška bila *dominantna sila*. Dolaskom sportaša Istočnog bloka, rezultati Norvežana više neće biti toliko blistavi, a rukavica izazova i početak velikih rivalstava tek će uslijediti. Norveška će još jednom ugostiti ZOI, 1994. godine, u Lillehameru, a Oslo će do 2022. ostati jedini glavni grad koji je bio domaćin ZOI-a.

Hokejaški stadion u St. Moritzu

Foto: German Federal Archives via Wikimedia Commons

IN MEMORIAM

Umirovljeni
general zbora
Hrvatske vojske i
Hrvatskog vijeća
obrane Ante
Zorislav Roso
preminuo je 16.
rujna 2025. u 74.
godini. Hrvatska
vojska zahvalna
je za njegov
neizmjeran
doprinos u obrani
domovine

PRIPREMIO
Željko Stipanović

FOTO
MORH i Hrvatski generalski zbor

IN MEMORIAM

GENERAL ZBORA ANTE ROSO

(25. TRAVNJA 1952. – 16. RUJNA 2025.)

Vječno zahvalni za njegov doprinos u obrani i stvaranju neovisne Republike Hrvatske, pamtit ćemo generala Rosu kao velikog čovjeka i ratnika, poručio je ministar obrane Ivan Anušić

General Ante Zorislav Roso rođen je 25. travnja 1952. u Osijeku, a podrijetlom je iz Bosne i Hercegovine. Uoči Domovinskog rata, general Roso vratio se u Hrvatsku iz Legije stranaca, u kojoj je bio od 1974. godine i pristupio je Hrvatskoj vojsci te svoje golemo znanje i iskustvo stavio na raspolaganje u borbi protiv velikosrpske agresije.

Bio je jedan od utemeljitelja specijalnih postrojbi Hrvatske vojske i prvi zapovjednik Bojne Zrinski, a svojim je vojnicima prenosio znanja i dijelio iskustva stečena u Legiji stranaca. Sudjelovao je u brojnim operacijama tijekom Domovinskog rata, osobito u vojno-redarstvenoj operaciji Maslenica, u njezinu planiranju i provođenju kao njezin zapovjednik. Operacija Maslenica bila je prekretnica u Domovinskom ratu. Svoj doprinos obrani hrvatskih prostora general Roso dao je i u Bosni i Hercegovini, kao pripadnik Hrvatskog vijeća obrane, načelnik Glavnog stožera HVO-a i Združenog zapovjedništva HVO-a i Armije BiH. Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić i pripadnici Hrvatske vojske uputili su izraze sućuti obitelji i prijateljima pokojnog generala Rose. "Vječno zahvalni za njegov doprinos u obrani i stvaranju neovisne Republike Hrvatske, pamtit ćemo ga kao velikog čovjeka i ratnika", poručio je ministar Anušić.

U prostorijama Hrvatskog generalskog zbora 25. rujna 2025. održana je komemoracija za generala zbora Antu Rosu, istaknutog hrvatskog vojnog zapovjednika i sudionika Domovinskog rata. U prepunoj dvorani u Habsburićevoj 2 svečanost je počela izvođenjem himne u izvedbi Klape "Zvonimir". Nakon minute šutnje, izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića, savjetnik za branitelje general Marijan Mareković, pročitao je odluku kojom Predsjednik posmrtno odlikuje generala Rosu Veleredom kralja Petra Krešimira IV. s lentom i Danicom "za izniman doprinos u stvaranju ratne strategije i vojne doktrine, zasluge u izgradnji Oružanih snaga za dobrobit uspjeha u vođenju i zapovijedanju postrojba Oružanih snaga."

Legiji stranaca pristupio je 8. svibnja 1974., službujući u nizu zemalja Afrike, Južne Amerike i Europe, brojnim postrojbama Legije stranaca, od kojih se posebno ističu: 2. padobranska regimenta, 13. brigada, 4. regimenta i 1. regimenta (administrativna) iz koje je umirovljen.

U djelatnu vojnu službu Francuske vojske / Legije stranaca primljen je 8. svibnja 1974. godine. Umirovljen je krajem 1988. u činu stožernog narednika. Tijekom službe u Legiji stranaca školovao se uz rad te je završio niz škola i tečajeva: Školu francuskog jezika; Temeljnu legionarsku izobrazbu; Nižu dočasničku školu; Tečaj protutenkovske borbe; Tečaj za pilota helikoptera; Tečaj za specijalne operacije (specijalizirao noćnu i gerilsku borbu) i dr. Za zasluge u Legiji stranaca i Francuskoj vojsci dodijeljen mu je niz odlikovanja, pohvaljivan je i nagrađivan. Nakon umirovljenja kraće vrijeme, do povratka u Hrvatsku, živi u Francuskoj. Potaknut političkim promjenama u Hrvatskoj, kao profesionalni vojnik, u travnju 1991. dragovoljno se stavlja na raspolaganje tadašnjem ministru obrane. Sudjelovao je u ustrojavanju Zbora narodne garde (ZNG), a potom i specijalnih postrojbi Hrvatske vojske. Tijekom Domovinskog rata bio je sudionik brojnih operacija na bojištima u RH i BiH (od istočnoslavonske do livanjske) te u operacijama Maslenica i Oluja. Bio je član Vojnog savjeta u Ministarstvu obrane (1992., 1996.). Članom Predsjedničkog vijeća HR H-B imenovan je 10. prosinca 1993. godine. Kao načelnik GS HVO-a, 23. veljače 1994. potpisao je u Zagrebu Sporazum o prekidu vatre s glavnim zapovjednikom Armije BiH.

U djelatnu vojnu službu u OSRH primljen je 15. svibnja 1991. godine. Čin djelatnog general-bojnika HV-a dodijeljen mu je 26. studenog 1991. Potom je promican u činove: general-pukovnika (listopad 1993.) i generala zbora (24. svibnja 1994.). Umirovljen je 20. kolovoza 1997. u činu generala zbora OSRH. Za zasluge u OSRH odlikovan je: Spomenicom Domovinskog rata (1994.), Redom Nikole Šubića Zrinskog (1995.), Redom bana Jelčića (1995.), Redom hrvatskog trolista (1995.), Spomenicom domovinske zahvalnosti za 5 godina (1995.), Medaljom za iznimne pothvate (1996.), Redom kneza Domagoja s ogrlicom (1997.) i Redom kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom (2018.). Dobio je više pohvala i nagrada vrhovnog zapovjednika OSRH i načelnika GS OSRH.

PRIPREMIO
Željko Stipanović

FOTO
MMC Green Knights Dalmatia ch153

HUMANITARNA AKCIJA

Treći humanitarni motodefile u organizaciji Motokluba Green Knights Croatia-Dalmatia Ch153, ove godine organiziran u suradnji s Društvom prijatelja Hajduka Drniš, održan je 20. rujna u povodu obilježavanja Bitke za Šibenik

Green Knights vojni je motociklistički klub (Military Motorcycle Club – MMC) osnovan početkom tisućljeća u New Jerseyju (SAD). U Hrvatskoj djeluje od 2013., kad je osnovana prva podružnica (CRO1/CH 121), pod nazivom Zeleni vitezovi – MMC Green Knights Croatia.

Druga podružnica, (CRO2), koja obuhvaća Dalmaciju, osnovana je zbog velikog interesa i proširenja djelatnosti 2019. godine. Proširenje članstva i brojne aktivnosti uvjetovali su 2025. godine osnivanje zasebne podružnice, koja djeluje pod imenom MMC Green Knights Dalmatia chapter 153 (Vojni motoklub Zeleni vitezovi Dalmacija podružnica 153).

Glavni su postulati Kluba: promidžba OSRH, obilježavanje obljetnica iz Domovinskog rata te humanitarni rad. Članovi prolaze probni rok (stažiranje / probno razdoblje) od najmanje 12 mjeseci prije nego postanu punopravni članovi. Jedna je od aktivnosti i organizacija motodefilea na događanjima kojima se odaje počast poginulim braniteljima.

Jedan konkretan događaj, sad već treću godinu zaredom, motodefile je kojim se obilježava Bitka za Šibenik i rujanski rat u Šibensko-kninskoj županiji. Humanitarnog je karaktera, a njegovi su organizatori članovi podružnice MMC Green Knights Croatia-Dalmatia.

HUMANITARNA AKCIJA

Pravila i načela

Klub ima stroga pravila ponašanja. Disciplin, red i ugled vrlo su važni. Neprimjereno ponašanje – posebno ono koje bi moglo kompromitirati ugled Kluba ili vojnu službu – vodi disciplinskim mjerama. Klub se identificira s Hrvatskom vojskom te nastoji redovito sudjelovati na obilježavanju važnih obljetnica iz Domovinskog rata (npr. Maslenica, Oluja, Karavana Prevlaka – Vukovar, Škabrnja...) Nerijetko organizira humanitarne akcije: prikupljanje pomoći za liječenje, pomoć djeci s posebnim potrebama, darivanje krvi... Članovi su u jednoj napuštenoj vojarni od ruševne zgrade napravili *clubhouse*. Svojim su je radom i svojim financijskim sredstvima te golemim zalaganjem i odricanjem doveli u uporabljivo stanje.

Ovogodišnja manifestacija imala je i humanitarni karakter – prikupljanje sredstava za Ligu protiv raka Grada Drniša. U ime Društva prijatelja Hajduka Drniš okupljenima se obratio Željko Meštrović, u ime Grada Drniša Joško Odak, a molitvu je predvodio fra Damir Čiro Čikara. Motodefile je započeo okupljanjem više od 300 bajkera iz cijele Hrvatske, ali i inozemstva, u prostorijama Motokluba u Šibeniku. Nakon okrjepe koju su za njih pripremili Grad Drniš, DPH Drniš i Liga protiv raka Grada Drniša nastavili su put kojim su iskazali poštovanje poginulim herojima Domovinskog rata, kroz Miljeve i kanjon Čikole pa natrag prema Šibeniku. Sudionici su u Drnišu, na spomeniku poginulim policajcima; na Šibenskom mostu kod kapelice Marinku Kardumu; u Šibeniku kod središnjeg spomenika; te u vojarni "Bribirski knezovi" kod kapelice poginulim pripadnicima 113. brigade HV-a položili vijence i zapalili svijeće. U ime Lige protiv raka Grada Drniša zahvalila je njezina predsjednica Ivana Tomić, koja je istaknula: "Hvala svima koji su došli, hvala motoristima vitezovima iz Green Knightsa što ste došli pokloniti se žrtvama Domovinskog rata, rujanskog rata

i hvala što ste odlučili podržati upravo drnišku Ligu protiv raka svojim donacijama. Vaša solidarnost i ljubav pomoći će onima koji se bore za svoje živote te im dati snage i vjetar u leđa za dalje."

Bitka za Šibenik, odnosno rujanski rat, označava napade na područje Krešimirova Grada te njegovu obranu od 16. do 22. rujna 1991. Napade, koji su započeli 16. rujna, predvodila je 221. motorizirana brigada 9. korpusa ojačana oklopnom bojnom i TO-om SAO Krajine te pod zapovjedništvom Ratka Mladića. Napadi na Šibenik odveli su se u sklopu neprijateljske operacije pod nazivom More, kojom je trebalo zauzeti

grad te se spojiti sa snagama 8. pomorskog sektora koje su se ondje nalazile. Bitka za Šibenik bila je strateški iznimno važna za obranu Hrvatske te je značila prekretnicu u tijeku Domovinskog rata. Dan uoči Bitke neprijateljske su snage izvršile veliki napad na Zadar kao dio velike akcije napada na hrvatsko priobalje, izbijanja na more u Šibeniku i presijecanja Hrvatske. Neprijatelj je uspio izbiti na Šibenski most, sam ulaz u grad te preuzeti kontrolu svojim brodovima nad cijelim akvatorijem Hrvatske, čime su bile presječene sve veze između sjeverne i južne Dalmacije. Pobjeda hrvatskih branitelja nakon sedam punih dana borbi te odbacivanje neprijatelja s tog područja imali su veliku važnost za Hrvatsku i njezinu obranu. Takvim ishodom sačuvana je teritorijalna cjelovitost Hrvatske, a zarobljavanjem oružja i ratnih brodova ojačani su kapaciteti hrvatskih branitelja kako bi mogli uspješno djelovati u daljnjim borbama i pobijediti neprijatelja.

Unatoč jačoj opremi neprijatelja i napadima koji su dolazili s kopna, mora i iz zraka, dobra organiziranost, odlučnost i sloga u redovima hrvatskih branitelja rezultirale su ne samo prvom pobjedom u Domovinskom ratu nego i jednom od najvećih pobjeda u tom vremenu.

DOMOVINSKI RAT

U povodu 30. obljetnice završnih vojnih operacija Domovinskog rata, u Muzeju grada Rijeke bila je od 29. srpnja do 28. rujna 2025. otvorena izložba *Na putu do Oluje 1991. – 1995.* autora Damira Batistića i Ive Mileusnića, čiji je suorganizator bio Vojni muzej MORH-a

TEKST

Lada Puljizević

FOTO

Muzej grada Rijeke

NA PUTU DO

OLUJE

DOMOVINSKI RAT

Damir Batistić, autor izložbe *Na putu do Oluje*, kolekcionar militarije, autor niza uspješnih izložbi o Domovinskom ratu

U pripremi izložbe imali smo pomoć i podršku Vojnog muzeja MORH-a, s kojim i inače surađujemo. Zahvaljujem djelatniku Vojnog muzeja Davoru Puriću na velikoj pomoći, kao i Povijesnoj postrojbi "Karlovački počasni vod ZNG-91." te umirovljenom brigadiru Dubravku Halovaniću, koji je posudio veliku zbirku pješačkog naoružanja korištenog u Domovinskom ratu. Pomogli su i brojni kolekcionari i maketari koji su posudili građu. Svakako trebam tu spomenuti Radovana Živanovića, kolekcionara dijelova srušenih zrakoplova; Čestmira Komareka; Nevena Materljana, profesora Davora Vidovića. Zahvala i Hrvatskom povijesnom muzeju na ustupljenoj Animiranoj karti Domovinskog rata, za prikaz u postavu izložbe.

Velik je izazov bio transportirati sve eksponate krupne vojne tehnike. Improvizirano oklopno vozilo Hrvatina Vojnog muzeja MORH-a trebalo je iz Remontnog zavoda u Zagrebu prebaciti u Rijeku i smjestiti u prostor perivoja muzeja. Ta operacija trajala je do duboko u noć, ali bila je uspješna. Velika zahvala djelatnicima Transporta *Kajić*, koji su proveli logistički zahtjevan transport eksponata.

Poseban naglasak izložbe stavljen je na predstavljanje doprinosa riječke industrije opremanju Hrvatske vojske i policije u vrijeme međunarodnog embarga na uvoz naoružanja tijekom Domovinskog rata. Naglašen je doprinos radnica riječke tekstilne industrije (RIO, Modest, Usluga), kao i tvornica koje su proizvodnju prilagodile proizvodnji oružja, vojne opreme i borbene tehnike za hrvatske branitelje. Istaknut je doprinos Rijeke i cijelog područja Primorsko-goranske županije u zbrinjavanju više od 40 tisuća prognanih i izbjeglih civila s ratom zahvaćenih dijelova Hrvatske i BiH. Posebno su važan doprinos radnika riječke industrije borbena vozila izložena u muzejskom perivoju, makete borbene tehnike lokalnih maketara te makete brodova Hrvatske ratne mornarice iz Brodogradilišta *Kraljevica*. Postav je podsjetio na ratni put branitelja s riječkog područja tijekom kojeg su stjecana iskustva potrebna za provedbu uspješne vojno-redarstvene operacije Oluja 1995.

Organizatori izložbe pripremane gotovo dvije godine bili su Muzej grada Rijeke i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, a suorganizatori Vojni muzej Ministarstva obrane i Povijesna postrojba "Karlovački počasni vod ZNG-91.". Stručna suradnica izložbe bila je Sabrina Žigo iz Muzeja grada Rijeke, a pokrovitelji Ministarstvo hrvatskih branitelja, Hrvatski generalski zbor, Grad Rijeka i Primorsko-goranska županija.

Izložba postavljena u prostoru prizemlja i kata Muzeja grada Rijeke obuhvatila je brojne predmete, naoružanje i odore, zemljovide, fotografije, video i multimediju. U nekoliko dobro osmišljenih cjelina podsjetila je na važne, mukotrpne, nerijetko manje znane ili već zaboravljene događaje koji su u konačnici i doveli do Oluje. Damir Batistić, jedan od autora, naglašava kako su izložbom željeli posebno naglasiti specifičan položaj Rijeke i Primorsko-goranske županije u

događanjima prije tridesetak godina. One su bile pošteđene direktnih ratnih razaranja i zato su postale važno logističko središte – riječka industrija proizvodila je mnogo onoga što je u tadašnjim uvjetima međunarodnog embarga razaranim dijelovima zemlje trebalo: od vojnih odora, odjeće, vojne opreme do borbene tehnike za branitelje. Time su i civili, radnici u brodogradilištu ili radnice u tekstilnoj industriji davali svoj doprinos obrani domovine. Posjetitelji izložbe mogli su razgledati dio postava koji podsjeća na politička zbivanja prije početka ratnih sukoba, odlazak prvih branitelja s ovog područja na ratom zahvaćena područja, vojne odore koje su za njih šivane u pogonima riječkih tvornica RIO, Modest i Usluga, planove i nacрте za osvajanje vojarni i vojnih skladišta JNA, oružje serijski proizvedeno u *Rikardu Benčiću*, Vulkanu i drugim riječkim tvornicama i radionicama. Bogata izložba također je podsjetila na

Mladen Urem, ravnatelj Muzeja grada Rijeke

Ovu važnu izložbu postavljenu u čast obilježavanja 30. godišnjice VRO Oluja, pod nazivom *Na putu do Oluje*, pripremali smo gotovo dvije godine u sinergiji s Pomorskim muzejom Hrvatskog primorja. Na taj smo način željeli prenijeti najvažniju misao i poruku, koja se provlači cijelom izložbom – uključenje i zajedništvo vode do pozitivnih promjena i pobjeda. Želja nam je bila, što su autori Damir Batistić i Ivo Mileusnić odlično prenijeli, pokazati ne samo snagu hrvatskih vojnika koji su izvojevali pobjedu već i uključenost cijele industrijske zajednice Rijeke, koja se odmah, na samom početku Domovinskog rata, aktivirala u izradi svega što je braniteljima bilo potrebno – od odora do ratnog naoružanja. Rijeka je bila snažan logistički centar bez kojeg bi bilo teško uspješno voditi rat.

Ponosni smo i zadovoljni izložbom jer je podastrla pred širu javnost ne samo iscrpan kronološki presjek događanja te brojne vrlo važne artefakte iz ratnih zbivanja od 1991. do 1995. godine nego i zato što je prepoznat njezin edukativni karakter: sudionici događanja mogli su se tako ponovno prisjetiti ratnog pobjedonosnog puta, a mladi naraštaji upoznati se s jednim od najvažnijih razdoblja u cjelokupnoj hrvatskoj povijesti.

borbe na području Primorsko-goranske županije, vrijeme dolaska UNPROFOR-a na hrvatska područja, kulturocide diljem zemlje, golemu ulogu koju je regija imala u liječenju i rehabilitaciji ranjenih te zbrinjavanju prognanih i izbjeglih. Na prvom katu prostora izložba prati ratni put branitelja s područja Županije, od 1991. do 1995. i Oluje, te podsjeća na 222 branitelja s ovog područja koja su položila živote za slobodu Hrvatske.

Doprinos održavanju izložbe dao je i Vojni muzej Ministarstva obrane, koji je iz svojeg bogatog fundusa posudio vrijedne eksponate. Posjetitelji su s velikim zanimanjem razgledali oklopno vozilo ručne izrade Hrvatina; samohodni PZO top M55 20/1; snajpersku pušku 12,7 mm Torpedo; minobacač 82 mm M69; bestrajni top 82 mm M60A; bespilotnu letjelicu Bojnik M-99; te RBG-6, ručni bacač granata izrađen na riječkom području.

REPORTAŽA

U dvorani "Sutinska vrela" u Zagrebu održan je 28. rujna memorijalni K-1 kup pod nazivom Hrvatski tigar Branko Cikatić. Kup je organiziran u spomen na legendarnog kickboksača, jednog od najvećih hrvatskih majstora borilačkih vještina, koji je 2020. preminuo nakon teške bolesti

MEMORIJALNI KUP U KICKBOXINGU

TEKST Ivan Šurbek // FOTO Ivan Šurbek, Matija Fekeža

Memorijalni kup održan je u organizaciji KBK Tigar Cikatić, kao i Hrvatskog kickboxing saveza. Potporu organizaciji dalo je i Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, a otvorio ga je potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved.

Na kupu je sudjelovalo nekoliko izvrsnih boraca. Uoči natjecanja govore su održali uvaženi gosti i prijatelji Branka Cikatića, među kojima je bio i legendarni trener Thom Harinck. Pod vodstvom tog nizozemskog stručnjaka Cikatić je 1993. godine osvojio prestižni K-1 World Grand Prix. Hrvatska vojska imala je na turniru svoj promidžbeni prostor kako bi posjetiteljima predstavila vojni poziv. Kadeti Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" zainteresirane su upoznali sa studijima Vojno inženjerstvo te Vojno vođenje i upravljanje. Prije početka borbi u ringu se našao i pjevač Zlatko Radanović-Zlaja koji je otpjevao pjesmu *Oči Tigrovo* koja je nastala u čast Branku Cikatiću. Zlaja i Cikatić bili su bliski prijatelji, a na ovaj mu je način htio

dobitno odati počast i poštovanje. Nakon prve dvije borbe, pušten je i kratki dokumentarni film o Branku Cikatiću i njegovim najvećim postignućima, a u dvorani su bili izloženi pojas i pehar koji je *hrvatski tigar* osvojio na prestižnom K-1 World Grand Prixu 1993. godine. Tom se prigodom i njegov trener Thom Harinck prisjetio brojnih zajedničkih trenutaka istaknuvši kako je Cikatić iznenadio mnoge u Japanu 1993. jer nitko nije očekivao da će u dobi od 38 godina ostvariti tako velik uspjeh.

Ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved istaknuo je kako je Cikatićev doprinos bio zaista velik. "Branko je bio velik uzor i ostavio je neizbrisiv trag u promociji hrvatske domovine u vrijeme Domovinskog rata. Bio je snažan domoljub, dragovoljac Domovinskog rata, svima koji smo težili stvaranju i obrani domovine bio je uzor. Prateći večeras ovdje u dvorani ove mlade sportaše primijetio sam da svi oni prepoznaju Branka kao svojeg uzora. Pozvao sam sve i učiniti ću sve da ovaj turnir bude tradicija, da uspomena na

Branka Cikatića živi, da se njegova postignuća i rezultati pamte. Hvala mu na svemu što je učinio za Hrvatsku i što nas i danas okuplja".

Ivana Cikatić zahvalila je Ministarstvu obrane i Hrvatskoj vojsci na potpori. Osvrnula se i na turnir i organizaciju. "Želja naše obitelji bila je da se ovaj turnir održi Branku u čast. Zahvaljujemo MORH-u i Hrvatskoj vojsci na potpori. Izašli su nam u susret oko svega što je trebalo. Branko je bio jako vezan uz Hrvatsku vojsku i ovaj je događaj za nas jako emotivan. S nestrpljenjem smo čekali da se održi prvi turnir. Za mene je memorijal bio vrlo emotivan i svečan i drago mi je da su došli brojni ljudi prisjetiti se Branka. Sretna sam i zahvalna mnogima na pomoći jer bez potpore dobrih ljudi ne bismo mogli ovo organizirati. Branko je uvijek radio humanitarne akcije za djecu hrvatskih branitelja u vrijeme rata. S ponosom je pronosio hrvatsku zastavu diljem

svijeta i govorio o Hrvatskoj za vrijeme rata”.

Bruno Cikatić sin pokojnog Branka Cikatića također je dao kratku izjavu o samom turniru i koliko mu ovaj memorijal znači: “Znači mi puno, pripreme su išle odlično. Jako mi je drago

što se održava uspomena na mojeg oca. Badio sam se boksom od svoje 14. godine sve donedavno. Prestao sam jer me vuklo da obnovim njegov klub. Jako mi je drago što nosi ime tog kluba i što uspomena na mojeg oca živi”.

O Branku Cikatiću

Branko Cikatić, Solinjanin, rođen je u Splitu 1954. godine. Badio se taekwondo, džudom, karateom i kickboxingom i to u različitim disciplinama. Najveći je uspjeh njegove karijere osvajanje prvog prestižnog K-1 svjetskog Grand Prix turnira u Japanu. Turnir je osvojio na impresivan način, nokautom u sve tri borbe čime je iznenadio borilački svijet jer se radilo o nevjerojatnom pothvatu. U svijetu ga mnogi smatraju jednim od najvećih kickboksača svih vremena u teškoj kategoriji. Bio je dobitnik brojnih državnih odlikovanja, među kojima se posebno ističe odlikovanje predsjednika Franje Tuđmana – Red hrvatskog trolista, dodijeljeno za promicanje ugleda Hrvatske u svijetu.

U ringu je Cikatić bio eksplozivna, brz i snažan. Često je nokautirao svoje protivnike već u prvim rundama, što je podsjećalo na *tigrovu* žestinu i instinkt. Isticao se hrabrošću i agresivnim nastupom, nije se povlačio niti u mečevima protiv fizički jačih ili poznatijih boraca. Početkom 1990-ih, u vrijeme Domovinskog rata i stvaranja hrvatskog identiteta na svjetskoj sceni, nadimak je dobio i patriotsku simboliku – predstavljao je snagu i borbenost Hrvatske u svijetu. Japanska publika, koja posebno cijeni karizmatične i ratnički nastrojene borce, brzo ga je prihvatila pod tim imenom, a ono je ostalo njegov zaštitni znak do kraja karijere. Njemački časopis pod nazivom Karate-Budo Magazin dodijelio mu je nagradu pod nazivom Zlatna rukavica kojom ga je proglasio najpopularnijim borcem u svijetu borilačkih sportova. Cikatić je diplomirao Kineziologiju, bio je koautor knjige K-1, okušao se i u Hollywoodu kao glumac u filmu Skyscraper iz 1996. godine.

